

Jordan Peele: společenská reflexe ve filmech Get Out a Nope

BcA. Martin Bystriansky

Diplomová práce
2023

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací
Ateliér Audiovize

Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **BcA. Martin Bystriansky**
Osobní číslo: **K20110**
Studijní program: **N0211P310005 Teorie a praxe audiovizuální tvorby**
Specializace: **Režie a scenáristika**
Forma studia: **Prezenční**
Téma práce: **1. Teoretická část: Jordan Peele: Společenská reflexe ve filmech Get Out a Nope
2. Praktická část: Režie audiovizuálního díla (vyrobeného v systému řízené výroby FMK) v minimální délce 20 minut, ve výstupní kvalitě uvedené ve Výrobní knize AAV, nebo režie souboru audiovizuálních děl oficiálně schváleného před odevzdáním Výrobní komisí ateliéru Audiovizuální tvorba, ve výstupní kvalitě uvedené ve Výrobní knize AAV, nebo scénář v rozsahu nad 70 stran, nebo dva scénáře v rozsahu 20-30 stran. Varianta musí být schválena před odevzdáním Výrobní komisí ateliéru Audiovizuální tvorba.**

Zásady pro vypracování

1. Teoretická část:

Rozsah práce: minimálně 30 normostran textu bez započítání obsahu, rejstříku a obrazových příloh.

Formální podoba: Jednotná formální úprava teoretické části práce, její uložení a zpřístupnění se řídí aktuální verzí příslušné směrnice rektora. Student odevzdává 1 ks fyzické (tištěné) práce v pevné vazbě. Tištěná verze práce obsahuje originální "Zadání DP/BP" včetně příslušných podpisů a studentem podepsané Prohlášení o původnosti práce. Práce v elektronické podobě obsahuje nascanované "Zadání DP/BP" se všemi formálními náležitostmi a také nepodepsané Prohlášení studenta o původnosti práce. Plný text elektronické verze ve formátu PDF/A a případné přílohy (zkomprimované do jednoho zip souboru) student odevzdá nahráním do IS/STAG a do příslušné složky na NAS-AAV (viz níže).

Pokyny k vypracování: prostudujte a analyzujte dostupné materiály z profesního hlediska a formulujte závěry a získané vědomosti do podoby akademického/odborného textu.

2. Praktická část:

Přípustné varianty praktické části:

1) Režie audiovizuálního díla (vyrobeného v systému řízené výroby FMK) v minimální délce 20 minut, ve výstupní kvalitě uvedené ve Výrobní knize AAV. 2) Režie souboru audiovizuálních děl oficiálně schváleného před odevzdáním Výrobní komisí ateliéru Audiovizuální tvorba, ve výstupní kvalitě uvedené ve Výrobní knize AAV. 3) Scénář v rozsahu nad 70 stran, nebo dva scénáře v rozsahu 20-30 stran. Varianta musí být schválena před odevzdáním Výrobní komisí ateliéru Audiovizuální tvorba.

Další požadované materiály praktické části:

a) Upoutávka, teaser či trailer na předložené audiovizuální dílo (var. 1 a 2). b) Písemná explikace z pohledu dané specializace. Minimální rozsah 2 normostrany (var. 1, 2, 3). c) Anotace (var. 1, 2, 3). d) Technický scénář (var. 1). e) Štábová listina (var. 1, 2).

V případě, že je dílo autorským počinem nebo není součástí praktické části SZZ studenta Produkce, je nutné dodržet doložení požadovaných materiálu a-h dle zadání specializace Produkce. Tato data odevzdává za projekt vždy jeden člověk. Nezbytná je konzultace s vedením AAV. Všechny odevzdávané materiály musí splňovat vnitřní technické normy dle Výrobní knihy AAV pro odevzdávání prací a musí být řádně popsány (jméno, název, logo fakulty, formát, rozlišení). Součástí závěrečné práce je vytištěný a podepsaný formulář "Údaje o diplomové práci studenta".

Uložení na NAS:

Ve složce na NAS-AAV, označené "Bakalářská / Magisterská práce" uložte:

1. Teoretickou práci ve formátu PDF/A a případné přílohy (zkomprimované do jednoho zip souboru) dle specifikací výše. 2. Vytvořte podsložku Praktická práce, která bude obsahovat materiály částí a- h. Řádně nazvaný film/absolventské dílo odevzdávejte ve formátech splňujících vnitřní technické normy AAV pro odevzdávání prací. 3. Vytvořte podsložku s názvem Katalog, která bude obsahovat "Podklady pro katalog FMK UTB ve Zlíně": 10 kusů obrazové dokumentace praktické části závěrečné práce pro využití v publikacích FMK. Formát pro bitmapové podklady: JPEG, barevný prostor RGB, rozlišení 300 dpi, 250 mm delší strana. Formáty pro vektory: AI, EPS, PDF. Loga a texty v křivkách. V samostatném textovém souboru uveďte jméno a příjmení, login do portálu UTB, obor (ateliér), typ práce, přesný název práce v češtině i v angličtině, rok obhajoby, osobní e-mail, osobní web, telefon. Přiložte svou osobní fotografii v tiskovém rozlišení.

Rozsah diplomové práce: **viz Zásady pro vypracování**
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

BORDWELL, David a THOMPSONOVÁ, Kristin. **Umění filmu: Úvod do studia formy a stylu**. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Akademia múzických umění, 2011. 639 s. ISBN 978-80-7331-217-6.
MONACO, James. **Jak číst film: svět filmů, médií a multimédií : umění, technologie, jazyk, dějiny, teorie**. Praha: Albatros, 2004. Albatros Plus. ISBN 80-00-01410-6.
BATEMAN, John A. a SCHMIDT, Karl-Heinrich, **Multimodal Film Analysis: How Films Mean**. Ilustrované vydání. United Kingdom: Routledge, 2012. 330 s. ISBN 978-0415883511.
JEWITT, Carey a Theo van LEEUWEN. **The handbook of visual analysis**. 1. vyd. London; Thousand Oaks; New Delhi: Sage, 2002. 134-156 s. ISBN 0-7619-6476-2.
Online a tištěné filmové magazíny (Sight and Sound, Film a doba, Cinepur)

Vedoucí teoretické části: **Mgr. Jana Bébarová**
Ateliér Audiovize

Vedoucí praktické části: **doc. Mgr. MgA. Jan Gogola**
Ateliér Audiovize

Datum zadání diplomové práce: **1. prosince 2022**

Termín odevzdání diplomové práce: **19. května 2023**

Mgr. Josef Kocourek, Ph.D.
děkan

MgA. Irena Kocí, Ph.D.
vedoucí ateliéru

Ve Zlíně dne 1. prosince 2022

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- bakalářská/diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a bude dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou/diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou/diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské/diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské/diplomové práce využít ke komerčním účelům;
- pokud je výstupem bakalářské/diplomové práce jakýkoliv softwarový produkt, považuji se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji, že:

- jsem na diplomové práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně dne: 15. 05. 2023

Jméno a příjmení studenta: Martin Bystriansky

.....
podpis studenta

ABSTRAKT

Táto diplomová práca sa zaoberá analýzou filmových diel *Get Out* (2017) a *Nope* (2022), v rámci ktorých skúma spoločenskú reflexiu, figurujúcu v silne štylizovanom žánrovom ukotvení hororu a sci-fi. Zameriava sa nielen na autora diel, Jordana Peelea, ale aj na samotnú funkciu sociálneho komentára a na konkrétnych príkladoch súčasne rozoberá rozdielne interpretácie charakterových oblúkov.

Kľúčové slova: Jordan Peele, MonkeyPaw Productions, *Get Out*, *Nope*, žánrová analýza

ABSTRACT

This master thesis deals with the analysis of the films, *Get Out* (2017) and *Nope* (2022), in which it explores the social reflection that figures in the highly stylized genre anchoring of horror and science fiction. It focuses not only on the author of the works, Jordan Peele, but also on the function of social commentary itself, using specific examples to simultaneously discuss different interpretations of character arcs.

Keywords: Jordan Peele, MonkeyPaw Productions, *Get Out*, *Nope*, genre analysis

Rád by som sa touto cestou chcel poďakovať mojej vedúcej práce Mgr. Jane Bébarovej, za inšpiráciu a cenné rady, nie len počas vypracovania diplomovej práce, ale aj pri celom päťročnom štúdiu na univerzite, ktoré ma postupne formovalo vytvárať audiovizuálne diela s dôležitým posolstvom.

Prehlasujem, že odovzdaná verzia diplomovej práce a verzia elektronická nahraná do IS/STAG sú totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČASŤ	10
1 JORDAN PEELE	11
1.1 RANNÁ TVORBA.....	12
1.1.1 Key & Peele.....	13
1.2 SÚČASNÁ TVORBA.....	14
1.2.1 MonkeyPaw Productions.....	17
2 GET OUT (2017)	21
2.1 DEJ.....	22
2.2 KRITICKÉ OHLASY.....	23
3 NOPE (2022)	24
3.1 DEJ.....	25
3.2 KRITICKÉ OHLASY.....	26
II ANALYTICKÁ ČASŤ	27
4 SPOLOČENSKÁ RELFEXIA VO FILME GET OUT (2017)	28
4.1 POSTAVY A ICH SOCIÁLNA RELFEXIA.....	29
4.1.1 Chris Washington.....	29
4.1.2 Rose Armitage.....	30
4.1.3 Dean Armitage.....	31
4.1.4 Missy Armitage.....	32
4.1.5 Jeremy Armitage.....	33
4.1.6 Rod Williams.....	33
4.1.7 Georgina.....	34
5 SPOLOČENSKÁ RELFEXIA VO FILME NOPE (2022)	35
5.1 POSTAVY A ICH SOCIÁLNA RELFEXIA.....	36
5.1.1 OJ Haywood.....	36
5.1.2 Emerald Haywood.....	37
5.1.3 Ricky Jupe Park.....	38
5.1.4 Gordy alebo šimpanz Travis.....	40
5.1.5 Angel Torres.....	40
5.1.6 Antlers Holst.....	41
5.1.7 UFO alebo Jean Jacket.....	42
6 SEBAREALIZÁCIA V PRAXI	44
6.1 DIPLOMOVÝ FILM ÚKRYT (2023).....	44
ZÁVER	46
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	47
ZOZNAM OBRÁZKOV	49

ÚVOD

So spoločenskou reflexiou stvárnou vo filmovej tvorbe sa stretávame už od samého začiatku kinematografie. Sme svedkami, ako sa rôzni autori a autorky diel pokúšajú hybridovať žánre, hľadať nevšedné témy a postupy inovácie filmovej reči. Súčasná doba v dvadsiatom prvom storočí ponúka rozkvet rozdielnych žánrov vo filme s nápaditými témami, ktoré sú však v prevažnej miere potláčané veľkorozpočtovými projektami komiksových adaptácií. Záujem o ne sa teda kladie na druhé miesto a niekedy nemusia mať šťastie dostať sa do realizácie alebo aj distribúcie. Tvorcovia nových originálnych diel sa tak usilujú nájsť svoje miesto v produkčných spoločnostiach, kde môžu rozpovedať svoje príbehy bez toho, aby boli potláčané ich vízie zaryto stanovenou šablónou. Vo viacerých prípadoch, aj napriek konkurencii prevládajúcej v Hollywoode, vychádzajú v americkej nezávislej scéne na povrch rok čo rok výraznejšie diela, ktoré rezonujú u divákov ale aj u kritikov.

Príkladom môže byť zaujímavý autor súčasnej americkej žánrovej tvorby so sociálnym podtextom, Jordan Peele a jeho produkčná spoločnosť MonkeyPaw Productions. Ide o režiséra, scenáristu a producenta, ktorý prináša čerstvý závan filmovo-formalistických postupov ale aj ideí, ktoré odrážajú aktuálny portrét Spojených štátov amerických. Rovnako vzdáva hold starej kinematografii a konvenciám, ktoré svojím tvorivým prístupom inovuje v nový obraz. Jeho rozpoznateľné znaky sú bizarnosť a absurdita, ktoré zaobaluje do hororového tónu, čím priťahuje pozornosť diváka, a teda zvyšuje sa potenciál diváckeho zhliadnutia. Najpodstatnejším fragmentom, ktorým disponuje, je reflexia spoločnosti v podaní metafory, symbolizmu a alegórie. Ide o autora, pri ktorom môžeme nájsť nové smery interpretácie zaužívaných žánrov a uvedomiť si dané možnosti originálneho a súčasného spracovania charakterových oblúkov, v ktorých sa môžu prejavovať odrazy sociálneho charakteru.

Svojou diplomovou prácou by som preto chcel preskúmať tvorbu Jordana Peela. Zamerať sa na jeho autorský, t.j., producentský, scenáristický a režijný vklad vytvárajúci nenapodobiteľné žánrové inovácie v oblasti súčasnej kinematografie. Vyzdvihnúť jeho spracovanie spoločenskej reflexie, aplikovanej vo filmoch *Get Out* (2017) a *Nope* (2022). Zdôrazniť jeho moderné prístupy prostredníctvom žánrovej analýzy so zameraním sa na sociálny komentár a sústrediť sa prevažne na postavy a ich charakterové poňatia vystihujúce odzrkadlenie stavu spoločnosti.

I. TEORETICKÁ ČASŤ

1 JORDAN PEELE

Jordan Haworth Peele je americký herec, komik, producent, scenárista a režisér. Známý najmä vďaka svojej práci v komediálnom televíznom seriáli *Key & Peele* (2012) a vďaka trileru *Get Out* (2017). Okrem práce v televízii a vo filme má Jordan Peele za sebou aj úspešnú kariéru hlasového herca a pracoval na viacerých animovaných televíznych programoch. Peele získal za svoju prácu množstvo ocenení, vrátane Oscara za najlepší pôvodný scenár k filmovému debutu *Get Out*.

Obr.1 Jordan Peele v Rolling Stone magazíne

Peele je známy jedinečnou kombináciou využívania komédie a hororu vo svojej tvorbe a jeho filmy často satiricky riešia spoločenské a politické otázky. Zaujíma ho skúmanie hlbších obáv spoločnosti prostredníctvom svojej tvorby a využívanie žánrových konvencií na komentovanie sociálnych problémov.

„Zistil som, že príbehy z táborákov a mestské legendy sú akýmsi chlebom, ktorý inšpiruje mnohých ľudí, ktorí tvoria horory a thrillery. Za týmito druhmi varovných príbehov sa však skrýva kúsok pravdy.“ - Jordan Peele¹

Peeleho tvorba sa tak opisuje ako forma sociálneho komentára, keďže využíva svoju produkčnú spoločnosť na to, aby osvetlil dôležité problémy a vyvolal diskusiu o dôležitých témach zaoberajúcej sa xenofóbií, rasizmu a pod. Jeho diela často vyvracajú očakávania a spochybňujú konvencie. Jedným zo špecifických prvkov Peeleho tvorby je používanie satiry a humoru zaobalenej v absurdite. Najmä preto je veľa krát chválený za originalitu a inovatívne rozprávanie príbehu. Ďalším charakteristickým znakom tvorby Jordana Peela je jeho schopnosť vytvárať presvedčivé a komplexné postavy.

¹ Jordan Peele quotes. BrainyQuote from https://www.brainyquote.com/quotes/jordan_peele_862943

V jeho filmoch sa často objavujú viacrozmerné postavy, ktoré zápasia s ťažkými osobnými a spoločenskými problémami. Tieto postavy dokáže oživiť prostredníctvom silných hereckých výkonov a vycibreného scenára. Okrem schopnosti vytvárať presvedčivé postavy je Peele známy aj svojím silným zmyslom pre štruktúru príbehu. Jeho filmy majú dynamické tempo a sú pútavé od samotného pohybu kamery až k mixu zvuku.

1.1 Ranná tvorba

Jordan Peele sa narodil 21. februára 1979 v New Yorku. Vyrastal vo štvrti Manhattanville na hornom Manhattane, kde aj navštevoval súkromnú školu Calhoun School. O komédiu sa zaujímal už od mladosti a keď mal len 16 rokov, začal vystupovať so stand-up komédiou. Po skončení strednej školy Peele navštevoval Sarah Lawrence College, kde študoval bábkoherectvo a herectvo. Neskôr prestúpil na New York University, kde študoval film a televíziu. Vzdelanie na newyorskej univerzite zohralo dôležitú úlohu v jeho umeleckom vývoji a pomohlo mu položiť základy úspešnej kariéry vo filmovom priemysle.²

„New York je asi tak kozmopolitný, ako len môže byť. Je to pomerne zmiešané a prebudené mesto, takže počas dospievania som sa necítil ako outsider alebo cudzinec.“ - Jordan Peele³

Počas štúdia mal Peele možnosť učiť sa od najlepších tvorcov a profesionálov v odbore a získal cenné skúsenosti pri práci na rôznych filmových a televíznych projektoch. Mal tiež možnosť rozvíjať svoje schopnosti ako scenárista a umelec a začal sa presadzovať vo svete komédie. Po ukončení štúdia na newyorskej univerzite pokračoval v úspešnej kariére v zábavnom priemysle. Raná práca komika zahŕňala účinkovanie v televíznych reláciách a filmoch, ako aj písanie scenára pre televízny program *Mad TV*, ktorý bol známy svojím neúctivým a často absurdným zmyslom pre humor a obsahoval širokú škálu skečov, zaoberajúcich sa rôznymi témami vrátane politiky, populárnej kultúry a aktuálnych udalostí. Peele bol v tejto šou talentovaným účinkujúcim a jeho práca mu pomohla vystúpiť vyššie v profesii. Ďalším programom bol *Human Giant*, komediálna televízna šou, ktorá sa vysielala na MTV v rokoch 2007 až 2008. Známa svojím opovážlivým až hraničným zmyslom pre humor, ktorý sa zaoberal opäť veľkým množstvom tém vrátane už spomínanej populárnej kultúry, politiky a aktuálnych príhod. Šou bola chválená pre inteligentné scenáre.

² Bauer, P. (2023, February 17). Jordan Peele. Encyclopedia Britannica. <https://www.britannica.com/biography/Jordan-Peele>

³ Jordan Peele quotes. BrainyQuote from https://www.brainyquote.com/quotes/jordan_peele_862937

Peele bol následne známy sériou ďalších malých úloh v televíznych reláciách a filmoch. Svoj herecký debut absolvoval roku 2003 v epizóde *Cedric the Entertainer Presents*, skečovej komediálnej televíznej šou, ktorá sa vysielala na sieti FOX v rokoch 2002 až 2003. Okrem hereckej práce začal Jordan Peele rozvíjať svoje schopnosti aj ako spisovateľ. S priateľom Keeganom-Michaelom Keyom vytvoril komediálne duo a obaja začali spoločne vystupovať v komediálnych kluboch a na festivaloch. V roku 2012 dostali na stanici *Comedy Central* vlastnú skečovú komediálnu šou *Key & Peele*, ktorá sa vysielala päť sezón a zaznamenala kritický aj komerčný úspech.

1.1.1 Key & Peele

Key & Peele bola skečová komediálna televízna šou, ktorá sa vysielala na stanici *Comedy Central* v rokoch 2012 až 2015. Šou vytvorili a účinkovali v nej Keegan-Michael Key a Jordan Peele, ktorí predtým spolupracovali ako komediálne duo. Seriál bol chválený za ostrý scenár a inteligentné využívanie satiry. V seriáli častokrát riešili otázky rasy a rasizmu. Tieto témy dokázal rozoberať spôsobom, ktorý bol vtipný a zároveň na zamyslenie. Niektoré z najpamätnejších skečov relácie skúmali skúsenosti etnických skupín v spoločnosti, ktorá je často usporiadaná diskriminačne a nespravodlivo.

Obr.2 Key&Peele - Obama Meet&Greet

Napríklad najznámejšia humorná skeč *Obama Meet & Greet* obsahuje prvky sociálneho komentára, ktorý skúma spôsob, akým politické osobnosti často musia prezentovať starostlivo kontrolovanú verejnú osobnosť, zatiaľ čo v súkromí prechovávajú zložitejšie a diferencovanejšie pocity. V tomto prípade môžeme vidieť Jordana Peela, stvárňujúceho vtedajšieho amerického prezidenta Baracka Obamu. Scéna začína po tlačovej besede prezidenta, ktorý si začne podávať ruky so svojimi priaznivcami. V skupine sa nachádzajú vždy dve rozdielne etnické skupiny bielej a tmavej pleti. Peele reaguje podávaním ruky belochom s rešpektom, ale dištancujúc sa od emócií.

Naproti tomu pri podávaní rúk so sebe rovnou afroamerickou skupinou sa empaticky, až priam súrodenecky zdraví. Punchline alebo pointa skeču prichádza v momente, kedy sa stretáva s Keyom. Peele dlhú chvíľu nevie, ako má reagovať, pretože si je neistý jeho farbou pleti. V tom mu však agent dohovori, že Key je z jednej osminy černochoch. V tom opäť prichádza empatický pozdrav, ktorý je završený komickým komentárom a prirodzenosťou hrania. Skeč mala veľkú popularitu a pomohla etablovať *Key & Peele* ako významnú silu vo svete skečovej komédie.

Jedným z hlavných kľúčových prvkov *Key & Peele* bola silná chémia medzi hercami, Keeganom-Michaelom Keyom a Jordanom Peelom, ktorí do svojich skečov dokázali vniesť jedinečný a svieži vhl'ad. Show obsahovala kombináciu vopred nahratých segmentov a živých vystúpení a bola známa svojimi inteligentnými a často vtipnými paródiami populárnych filmov a televíznych relácií. Práca na *Key & Peele* pomohla Jordanovi Peeleovi etablovať sa ako talentovanému a kreatívnemu umelcovi a vydláždila mu cestu k neskoršiemu filmovému úspechu.⁴

1.2 Súčasná tvorba

V roku 2015 Peele a jeho komediálny partner Keegan-Michael Key po piatich sezónach ukončili svoju úspešnú skečovú komediálnu televíznu šou *Key & Peele*. Autori tohto seriálu však naďalej pracovali ako umelci a scenáristi a v nasledujúcich rokoch sa objavili v mnohých projektoch. V roku 2017 Peele debutoval ako filmový režisér s hororom *Get Out*, ktorý zaznamenal veľký komerčný aj kritický úspech. Film využil hororový žáner na komentovanie otázok rasizmu a nadržanosti bielej rasy a bol chválený za inteligentný scenár a silné herecké výkony. Začiatkom roku 2018 Peele oznámil svoj úmysel opustiť hereckú kariéru, pričom v rozhovore pre CBS uviedol, že ho herectvo zd'aleka nebaví tak, ako réžia filmov.

„Som väčším fanúšikom svojej rézie ako herectva. Herectvo je jednoducho ťažšie. Viete, nie ťažšie ako tak, pretože rézia je to najťažšie, čo som kedy musel robiť. Ale je ťažšie užívať si svoju prácu ako herec.“ - Jordan Peele⁵

⁴ YouTube. Key & Peele. YouTube, from <https://www.youtube.com/@KeyAndPeele>

⁵ Jordan Peele quotes. BrainyQuote from https://www.brainyquote.com/quotes/jordan_peekle_862953

V tom istom roku Jordan Peele spoluprodukoval film *BlacKkKlansman* (2018) v réžii Spikea Leea. Film je založený na skutočnom príbehu Rona Stallwortha, černošského policajta, ktorý sa v 70. rokoch minulého storočia infiltroval do Ku Klux Klanu. Peelova účasť na filme pomohla upriamiť pozornosť na projekt, ktorý bol v roce 2018 uvedený v hlavnej súťaži na prestížnom filmovom festivale v Cannes a z ktorého si odniesol Veľkú cenu poroty. *BlacKkKlansman* tak nazbieral uznanie širokej verejnosti, ktoré sa potvrdilo ocenením Oscara za najlepší adaptovaný scenár.

Peeleho druhým režisérskym počinom bol hororový triler *Us* (2019), ktorý napísal a aj produkoval. Tentokrát sa zaoberá viacerými témami vrátane spoločenskej triedy, privilégií a povahy identity. Mnohí ho interpretujú ako komentár k otázkam rasy a sociálnej nerovnosti v americkej spoločnosti. Využitie hororu a napätia na komentovanie súčasných problémov v spojených štátoch bolo jednou z kľúčových predností filmu. Po uvedení do kín sa stretol s veľkým ohlasom americkej kritiky a mal aj veľký komerčný úspech. Z dvadsať miliónového rozpočtu sa podarilo získať v celkových tržbách dvesto päťdesiat miliónov.⁶

Následne Peele začal pôsobiť ako moderátor a výkonný producent pri oživení klasického sci-fi televízneho seriálu *The Twilight Zone*, ktorý sa vysielal na CBS All Access v rokoch 2019 až 2020. Seriál bol moderným prerozprávaním pôvodného amerického seriálu *Twilight Zone*, ktorý sa vysielal na televíznej stanici CBS v 50. a 60. rokoch 20. storočia a bol známy svojimi často znepokojujúcimi príbehmi založenými na podivnom zážitku a pocitu tajomna. V novej reštartovanej sérii Peele poskytol hlasové komentáre a uvádzal každú epizódu, rovnako ako to robil Rod Serling v pôvodnom seriáli. Nový *The Twilight Zone* obsahuje zmes pôvodných a aktualizovaných verzií klasických príbehov, ktoré sa tentokrát zaoberajú širokou škálou tém vrátane pokročilého vývoja technológie, ale aj súčasného komentára spoločnosti.

Vo februári 2020 Peele produkoval *Hunters* (2020), desaťdielny televízny seriál o lovení nacistov, ktorý vytvoril David Weil a ktorý mal premiéru na Amazon Prime Video. Seriál sa odohráva koncom 70. rokov 20. storočia a sleduje rôznorodú skupinu ľudí, ktorí sa spoja, aby vypátrali a zastavili skupinu nacistických vojnových zločincov, ktorí plánujú vytvoriť Štvrtú ríšu v Spojených štátoch. Seriál získal po svojom uvedení zmiešané recenzie, pričom niektorí kritici chválili jeho výkony a presvedčivé a aktuálne témy, zatiaľ čo iní kritizovali jeho historickú nepresnosť a zobrazovanie násillia.

⁶ US. Box Office Mojo from https://www.boxofficemojo.com/title/tt6857112/?ref_=bo_se_r_1

V roku 2020 Peele taktiež pôsobil ako výkonný producent seriálu *Lovecraft Country* (2020). Vytvorila ho Misha Green a vychádza z rovnomenného románu Matta Ruffa, v ktorom sa dej odohráva v 50. rokoch 20. storočia a sleduje mladého Afroameričana Atticusa, ktorý sa vydáva na cestu naprieč Spojenými štátmi, aby našiel svojho nezvestného otca. Počas cesty sa Atticus a jeho spoločníci stretávajú s rasizmom a diskrimináciou tej doby, ako aj s nadprirodzenými hrozbami inšpirovanými dielami hororového spisovateľa H. P. Lovecrafta.

Jordan Peele sa ďalej podieľal na produkcii a scenári *Candymana* (2021), ktorý režírovala Nia DaCosta a je pokračovaním rovnomenného filmu z roku 1992. Nová adaptácia sa odohráva sa v gentrifikovanej štvrti Cabrini Green v Chicagu, kde kedysi stáli obytné domy. Mladý umelec Anthony vyšetruje legendu o Candymanovi, pomstychtivom duchovi, ktorý údajne straší na sídliskách v Chicagu. Ako Anthony preniká hlbšie do mýtu, je čoraz viac presvedčený, že Candyman je skutočný a je vtiahnutý do nebezpečného a smrtiaceho stretnutia s duchom. Film v závere reflektuje súčasnú situáciu rasizmu, ktorá svojim využitím motívu zásahu polície priamo odkazuje na tragické udalosti násilného činu policajných zložiek na afroamerickom občani Georgeovi Floydovi, ktorý zomrel pri zadržaní počas zatknutia v Minneapolise 25. mája 2020. Protesty v reakcii na Floydovu smrť a všeobecnejšie na policajné násilie páchané na afroamerických občanoch sa rýchlo rozšírili po celých Spojených štátoch a aj po celom svete.

Nope (2022) je aktuálne najnovším režijným počinom Peela, v ktorom sa tentokrát sústreďí na neo-westernový sci-fi horor žánér. Po tom, čo náhodné objekty padajúce z oblohy spôsobia smrť ich otca, sa súrodenci OJ a Emerald Haywoodovci, ktorí vlastnia ranč, pokúsia s pomocou predajcu techniky Angela Torresa a dokumentaristu Antlersa Holsta zachytiť videozáznam neidentifikovaného lietajúceho objektu. Film je rozsiahlym popovým eposom o podivnom sci-fi a o komplexnom sociálnom trileri, ktorý odhaľuje zárodoky násilia, rizika a oportunistu, ktoré sú neoddeliteľné od romantizovanej histórie amerického západu a od samotného šoubiznisu.

Ďalším filmom, na ktorom sa Peele podieľal producentsky, scenáristicky, ale aj herecky, je *Wendell & Wild* (2022). Stop motion animovaná hororová komédia režiséra Henryho Selicka nakrútená podľa rovnomennej nevydanej knihy Selicka a Claya McLeod Chapmana.

V hlavných úlohách sa prostredníctvom streamovacej služby Netflix vrátilo známe duo Keegan-Michael Key a Jordan Peele. Film je o dvoch intrigánskych démonických bratoch, ktorí spriadajú plán, ako poraziť svojho úhlavného nepriateľa a zároveň pomôcť dievčaťu, ktoré prechádza životnou tragédiou.

Selick začal pripravovať svoj celovečerný stop-motion animovaný film už v novembri 2015 a až v roku 2022 sa úspešne dostal na platformu Netflix. *Wendell & Wild* je tak zatiaľ posledný producentský a scenáristický projekt komediálnej dvojice, na ktorom spolupracovali.⁷

Všetky vyššie spomínané filmové aj televízne projekty by nemohli byť schopné realizácie bez prítomnosti produkčnej spoločnosti MonkeyPaw Productions, ktorá sa celý čas podieľala na ich výrobe a umožnila voľnú kreatívnu ruku tvorcom pri vytváraní vlastných inovatívnych námetov alebo spôsobov vyrozprávania deja.

1.2.1 MonkeyPaw Productions

Spoločnosť MonkeyPaw Productions bola založená v roku 2012 so sídlom v Los Angeles v Kalifornii. Zameriava sa na produkciu filmov, televíznych relácií a iných médií, zábavného, ale aj podnetného charakteru. Jordan Peele založil spoločnosť po tom, čo získal široké uznanie za svoju prácu ako účinkujúci v skečovej komediálnej televíznej šou *Mad TV* a ako člen komediálnej skupiny *Key & Peele*. Zároveň však chcel vytvoriť spoločnosť, ktorá by mu umožnila vyvíjať a produkovať vlastné projekty.

Obr.3 logo MonkeyPaw Productions

„Názov "Monkeypaw" vznikol na základe faustovskej myšlienky, že si treba dávať pozor na to, čo si želáte. Keď som v roku 2003 prišiel do tohto priemyslu, cítil som sa v MADtv veľmi malý, pretože moju cestu vytváral niekto, kto nezdíeľal moju identitu, kto ma nepovažoval za protagonistu ničoho, nemyslel si, že by som ním mohol byť. Na jednej strane som mal pocit, že sa mi splnili sny. Na druhej strane som si uvedomil, že to, samozrejme, nie je také jednoduché. Keď sa vám splnia sny, otvoria sa vám nočné mory, o ktorých ste netušili, že sú možné.“

⁷ Baum, T. (2022, October 20). Keegan-Michael Key on reuniting with Jordan Peele after Key & Peele. ScreenRant from <https://screenrant.com/wendell-wild-keegan-michael-key-jordan-peele-reunion/>

Pri premýšľaní o tom, kde som sa nachádzal a čo som chcel od budúcnosti, mi tento akýsi princíp hororovej komédie o tom, že si treba dávať pozor na to, čo si želáte – že všetko, čo sa deje, sa aj deje – pripadal veľmi vhodný. Nakoniec som počas pôsobenia v šou "Key & Peele" založil spoločnosť, aby som túto prácu produkoval." - Jordan Peele pre IndieWire⁸

Spoločnosť bola založená s pomocou dlhoročných priateľov Iana Coopera a Wina Rosenfelda. Monkeypaw sa rozrástla na dvadsaťosem zamestnancov a produkovala širokú škálu úspešných filmov a televíznych programov. Jej projekty siahajú od *Get Out* (2017), cez reštart filmu *Candyman* (2021), vďaka ktorému sa režisérka Nia DaCosta stala prvou černoškou režisérkou s kasovým trhákom číslo jeden, až po film Spikea Leeho *BlackKklansman* (2018), ktorý režisérovi priniesol jeho prvého Oscara. Televízne projekty zasiahajú od reštartu *The Twilight Zone* (2019) až po *Hunters: Season 2* (2023).

Celkovo sa Monkeypaw Productions etablovala ako spoločnosť, ktorá sa venuje produkcii vysokokvalitných a inovatívnych projektov, ktoré sa zaoberajú dôležitými sociálnymi a politickými otázkami. Jedna z najplodnejších a najmodernejších produkčných spoločností v tomto odvetví v roku 2019 uzavrela päťročné exkluzívne produkčné partnerstvo so spoločnosťou Universal Entertainment.

Podľa súčasného tímu je všetko len začiatok. V sérii rozhovorov uverejnených na portáli IndieWire sa Peele a jeho vrcholoví manažéri vyjadrili o desaťročnej ceste spoločnosti Monkeypaw. Z rozhovoru je viac-menej možné spozorovať, že spoločnosť sa podieľa na budovaní budúcnosti audiovizuálnej tvorby a jej formovaní. Do každého aspektu procesu je vložený skutočný zámer. U Peela dlhodobo prevládal pocit, že v tomto odvetví sú POC cinema -"person of color / osoba inej farby pleti" úzkoprsým projektom. Predpokladalo sa, že diváci nechcú vidieť filmy s černoškými hviezdami. Ak ste ale natočili černošský film, tiež sa predpokladalo, že ho robíte zo špecifických dôvodov len pre černošské publikum. Peele tak bol v pozícii, aby vytvoril dielo, ktoré túto tendenciu prekoná a nejakým spôsobom zmení hru tým, že by ponúkol niečo, čo by rešpektovalo jeho pohľad. V Monkeypaw tak nastala otázka ako využiť čarovný park, ktorý majú v rukách?⁹

⁸ Kohn, E. (2022, October 24). Jordan Peele's monkeypaw at 10: From Horror to 'honk for Jesus,' An oral history of Hollywood disruption. IndieWire. From <https://www.indiewire.com/2022/10/jordan-peeles-monkeypaw-history-1234775244/#!>

⁹ Kohn, E. (2022, October 24). Jordan Peele's monkeypaw at 10: From Horror to 'honk for Jesus,' An oral history of Hollywood disruption. IndieWire. From <https://www.indiewire.com/2022/10/jordan-peeles-monkeypaw-history-1234775244/#!>

„Monkeypaw Productions, pestuje umelecké, myšlienkovito podnetné projekty na filmových, televíznych a digitálnych platformách. Spoločnosť sa venuje prelomovému rozprávaniu príbehov, vizionárskemu budovaniu sveta a rozoberaniu súčasných spoločenských problémov. Monkeypaw Productions presadzuje vysoko špecifické perspektívy a umeleckú spoluprácu s jedinečnými a tradične nedostatočne zastúpenými hlasmi. Naša práca spochybňuje konvenčnú architektúru žánrového rozprávania od hororu cez sci-fi až po sociálnu satiru, pričom vyvažuje avantgardný vizuálny jazyk s nesporne nákazlivou zábavou.“ - Slogan MonkeyPaw.com¹⁰

Keď vyšiel *Get Out*, v Monkeypaw dúfali, že hollywoodsky priemysel bude od teraz podporovať viac príbehov od scenáristov a režisérov s menším portfóliom, ako bol Jordan Peele. Podporovať príbehy, ktoré pochádzajú zo skutočne špecifického kultúrneho prostredia a osobných vízií. Bolo však potrebné si potvrdiť, že nie je správne stále dokola nakrúcať ten istý film. Kľúčom bolo nájsť návod pri hľadaní ďalších vecí, ktoré sa cítia rovnako odvážne ako *Get Out* a mohli by byť rovnako prijateľné. Každý projekt, ktorý Monkeypaw vytvorila, má v sebe pomocný zborník v rôznych formátoch prispôbených potrebám každého projektu. Pri *Us* zorganizovali sériu premietaní #UsFirst, ktoré zabezpečilo, aby sa s filmom najskôr stretli rôzne hlasy. Pri *Candymanovi*, keďže sa zaoberá generačnou traumou a hrôzou byť černochoom v Amerike, mali v Monkeypaw pocit, že si naozaj zaslúži diskurz okolo filmu, ktorý by bol založený na fóre. Následne tak vytvorili panelovú diskusiu s odborníkmi na duševné zdravie, aby hovorili o otázkach duševného zdravia černochoov. Film bol zámerom pre zámer, ktorý by pomohol ľuďom a zároveň hovoril o základných sociálne spoločenských problémoch.¹¹

Spolupráca s hollywoodskym štúdiom Universal sa nesie v duchu kreatívneho partnerstva, v ktorom vedú skutočný dialóg v dobrej viere a v každom prípade na rovnakej strane. Ide o vzácnosť, ktorá má veľa spoločného s rešpektom, ktorý si Peele a Monkeypaw získali. Úspech filmov ako *Get Out*, *Us* a *Nope* určite priniesol príležitosť riskantne rozprávať odvážne príbehy. Universal tak od Monkeypaw očakáva, že k nim prídu s takými príbehmi, ktoré sa cítia byť mimo rámca, ale napriek tomu môžu preraziť a byť komerčne úspešné. Štúdio tak otvorene opisuje dobré vzťahy s Peelom aj vďaka tomu, ako s nimi môžu skutočne budovať ikonografiu príšer.

¹⁰ MonkeyPaw Productions. from <https://www.monkeypawproductions.com/about>

¹¹ Kohn, E. (2022, October 24). Jordan Peele's monkeypaw at 10: From Horror to 'honk for Jesus,' An oral history of hollywood disruption. IndieWire. From <https://www.indiewire.com/2022/10/jordan-peeles-monkeypaw-history-1234775244/#!>

Súčasné dni Monkeypaw Productions vyhľadáva talenty na rôznych miestach vrátane komunity digitálneho umenia. Hľadajú ich prostredníctvom kníh, videohier, článkov v novinách ale aj na sociálnych sieťach. Ľudí so zaujímavým pohľadom, ktorým chcú dať priestor na rozprávanie kultúrne špecifických príbehov s citel'nou expanziou. Je to cesta, ktorú nastavil sám Peele. Objektív pre vzorec Monkeypaw sa tak rozširuje, ale vždy ostáva žánrovou spoločnosťou, ktorá uisťuje, že nás tento žánrový prvok vedie vpred. Mení sa však len spôsob, akým o žánri premýšľajú. Začalo to hororom, teraz vytárajú sci-fi, komédiu a ďalšie.

„Zdá sa, že pre to, čo robíme, je nevyhnutné, aby ľudia stále hádali, čo robíme. V našej práci je cítiť tajomstvo. Sú chvíle, keď som nechal veci uniknúť a ľutoval som to. Je tu veľký posun od toho, že som komediálny skečový herec, ktorý chce dostať väčšie úlohy, k tomu, že som niekto, kto sa stará o všetky tieto nápady a snaží sa ich chrániť. Zmenilo to spôsob, akým komunikujem so svetom vo všeobecnosti“ - Jordan Peele pre IndieWire¹²

¹² Kohn, E. (2022, October 24). Jordan Peele's monkeypaw at 10: From Horror to 'honk for Jesus,' An oral history of hollywood disruption. IndieWire. From <https://www.indiewire.com/2022/10/jordan-peeel-monkeypaw-history-1234775244/#!>

2 GET OUT (2017)

Get Out je horor, ktorý vyšiel v roku 2017 a ktorého scenárista, producent a režisér je Jordan Peele. Film, kde hrajú Daniel Kaluuya, Allison Williams, Bradley Whitford a Catherine Keenera, rozpráva príbeh mladého Afroameričana Chrisa, ktorý navštívi rodinu svojej priateľky bielej pleti Rose a odhalí zlovestné sprisahanie zahŕňajúce kontrolu mysle a zneužívanie černošských tiel. Dej sa odohráva v súčasnej Amerike a je komentárom k rafinovaným a zákerným formám rasizmu naďalej existujúcim v americkej spoločnosti. Využitie hororu a napätia na komentovanie súčasných problémov bolo jednou z kľúčových predností Jordana Peela.

Obr.4 Get Out - plagát

Film zaznamenal po svojom uvedení do kín veľký komerčný aj kritický úspech a bol široko chválený za prenikavý a relevantný komentár k rasovým otázkam, predsudkom a diskriminácii v Spojených štátoch. Peelove šikovné využitie hororových konvencií a nepriameho komentovania súčasných problémov docielilo vysokú divácku sledovanosť a následne sa stal veľkým kasovým trhákom, ktorý bol nominovaný a získal niekoľko ocenení vrátane Oscara za najlepší pôvodný scenár. Taktiež bol oceňovaný aj za herecké výkony, najmä Daniela Kaluuyu, ktorý intenzívne a vycibreným spôsobom stvárnil hlavnú postavu Chrisa. Uznanie získal aj za kameru a zvukový dizajn, ktoré pomohli vytvoriť strašidelno-neprijemný a napínavý tón filmu. *Get Out* sa stal zásadným dielom hororového žánru a vo filmovom priemysle je všeobecne považovaný za súčasnú klasiku. Film je komentárom ku každodenným skúsenostiam Afroameričanov, ktorými si pripomínajú svoju "inakosť", a rôzne formy rasizmu, ktorým čelia. Spojenie hororu, sociálneho komentára a sofistikovaného scenára, hereckých výkonov a réžie urobilo z filmu jedinečný a nezabudnuteľný film, ktorý pomohol upevniť Peelovi pozíciu v Hollywoode.¹³

¹³ Wilkinson, A. (2017, February 24). Get out is a horror film about benevolent racism. it's spine-chilling. Vox. from <https://www.vox.com/culture/2017/2/24/14698632/get-out-review-jordan-peeel>

2.1 Dej

Chris Washington, mladý talentovaný afroamerický fotograf, sa pripravuje na stretnutie s rodičmi svojej belošskej priateľky Rose Armitageovej počas víkendu v ich dome pri jazere Pontaco. Chris a Rose sú spolu už päť mesiacov a Armitageovci vôbec netušia, že miláčik ich dcéry je černochoch. Na rodinné stretnutie upozorňuje Chrisov najlepší kamarát Rod, ktorý s ním počas návštevy telefonicky komunikuje. Keď sa však Chris konečne zoznami s Roseinou matkou, psychiatrickou, ktorá sa špecializuje na hypnózu, a jej otcom, neurochirurgom, čoskoro pochopí, že rodina je v úplnom súkromí svojho nádherného, ale odľahlého sídla v lesoch obklopená černošským služobníctvom.

Zápletká však začína, keď sa okolo sídla začnú diať podivné situácie ako divno sa správajúce služobníctvo, vynútená meditácia Chrisa v hypnotickom stave u pani Armitageovej a vysunutý mobil z nabíjačky. Postupne ako priateľská a zdvorilá atmosféra ustupuje nerozoznateľnej, skôr nerozoznateľnej hrozbe, znepokojivá nálada spojená so samým strachom rýchlo naruší pokojnú atmosféru rodiny. Ešte väčšie obavy ako Chris má jeho najlepší priateľ Rod Williams, tiež černochoch, ktorý je ako letisková ochranka platený za to, aby sa vždy obával toho najhoršieho. Nasledujú ďalšie udalosti, ako aj to, že Rose pripomenie Chrisovi, že tento víkend sa v dome koná každoročné stretnutie priateľov, rituál, ktorý vytvoril dávno zosnulý starý otec Roman Armitage, čo znamená, že Chris bude pod drobnohľadom väčšej skupiny ľudí v Roseinom živote.

Bohatí priatelia manželov Armitageovcov prichádzajú na veľkú oslavu. Sú to väčšinou starší belosi, ktorí chvália Chrisovu postavu a etnickú skupinu. Postupne ako Chris prechádza skupinami, narazí na ďalšieho černochocha, ktorý sa mu zdá povedomý. V okamihu, ako ho chce Chris odfotiť, jeho telefón zabliká a muž sa zmení z prehnane familiárneho na blázna. Chrisa situácia vydesí a s Rose sa idú prejsť mimo dom. Chris naznačí, že toho muža nejakým spôsobom spoznal, až potom, ako sa pomiatol.

Zvrat v zápletke filmu tak prichádza ako odhalenie, že Armitageovci, ktorí sa zdajú byť bohatou, dobre mienenou a liberálne zmýšľajúcou rodinou, sú v skutočnosti súčasťou okultnej skupiny, ktorá sa snaží transplantovať mozgy belochoch do tiel černochochov s cieľom dosiahnuť večnú mladosť a fyzickú nadradenosť. Keď Chris zistí, že Rose a jej rodina mu plánovali urobiť procedúru, začne si uvedomovať, že je vo vážnom nebezpečenstve. Chrisovi sa aj napriek útoku rodiny podarí dostať z hypnotického stavu a počas útoku zo sídla tak postupne usmrtiť členov rodiny a utiecť za pomoci kamaráta Roda zo sídla preč.

2.2 Kritické ohlasy

Film po svojom uvedení v roku 2017 získal široké uznanie kritiky. Chválený bol za inteligentný scenár, jedinečnú zmes hororu a sociálneho komentára a silné herecké výkony. Kritici chválili najmä Peeleho réžiu, pričom vyzdvihli jeho schopnosť vytvoriť dielo, ktoré je napínavé a zároveň podnecuje k zamysleniu. Peelové využitie metafory, najmä myšlienky "potopeného miesta", bolo tiež široko chválené. Mnohí recenzenti a kritici označili film za satirické majstrovské dielo, ktoré dokáže vyvážiť horor a komédiu s komentárom k rasovým vzťahom. Sociálna reflexia toho, ako spoločnosť vníma farebných ľudí a ako s nimi zaobchádza, bola všeobecne považovaná za aktuálnu a prenikavú. Všeobecné uznanie získal za svoju aktuálnosť k súčasným spoločenským a politickým otázkam.

Na 90. ročníku udeľovania cien Akadémie bol film nominovaný na štyri Oscary, vrátane cien za najlepší film, réžiu, pôvodný scenár a najlepší mužský herecký výkon. Peele získal cenu za najlepší pôvodný scenár a taktiež bol nominovaný aj na niekoľko ďalších cien na festivaloch po celom svete a inými organizáciami, ako sú BAFTA a Critics Choice Awards.¹⁴

¹⁴ IMDb.com. (2017, February 24). Get out. IMDb. from <https://www.imdb.com/title/tt5052448/>

3 NOPE (2022)

Nope je sci-fi horor, ktorý vyšiel v roku 2022 a ktorého scenárista, producent a režisér je opäť Jordan Peele. Hrajú v ňom Daniel Kaluuya, Keke Palmer, Steve Yeun, Brandon Perea, Michael Wincott a Keith David. Jedného dňa náhodné objekty padajúce z oblohy spôsobia smrť Otisa Haywooda, vlastníaceho ranč. Jeho deti, Otis Junior – OJ a Emeraldá, sa pokúsia s pomocou predajcu techniky Angela Torresa a dokumentaristu Antlersa Holsta zachytiť videozáznam neidentifikovaného lietajúceho objektu, ktorý to zapríčinil. Netušia však, že takýto záznam má tu najvyššiu cenu, no aj napriek tomu sú odhodlaní pre to obetovať všetko. Film sa odohráva v súčasnej Amerike, v prostredí oddialeného ranča za Hollywoodom. Komentár spočíva v poukázaní ľudskej fascinácie nevysvetliteľnými javmi. Kombinuje viaceré témy dotýkajúci sa krotení zvierat alebo fetišu byť účasťou tragickej udalosti.

Obr.5 Nope – plagát

Jednou z viditeľných kľúčových predností filmu bolo vystihnúť pojem "spectacle", ktorý v preklade vyjadruje "senzáciu nevysvetliteľným javom". Tento jav bol v deji sústredený do prostredia Hollywoodu, ktorého sila spočíva v kinematografii. Obsah sa tak prepojil s formou a nastavil vzájomnú symbiózu v ponímaní metacinema, v ktorom film priznáva fikciu. Totižto rovnako ako Peele využíva veľkorozmerné rozprávania svojho príbehu na filmový negatív prostredníctvom IMAX kamier, taktiež je aj záznam v deji, ktorý prezentuje UFO, nakrútený na rovnaký spôsob. Táto ústredná metafora a senzácia je jednou z dominantných prvkov. V centre deja totižto obaja súrodenci vedia, že ak dôkaz musí byť relevantný, je nutné ho zachytiť na negatív, čím sa stane skutočným. Film aj napriek veľa komentárom k Hollywoodu, reflexie spoločnosti a k tragickým udalostiam balansuje v divákovi rozporuplné názory na komplexnosť a absenciu čitateľnosti ústrednej myšlienky. Napriek tomu však u kritikov prevažuje uznanie za Peelovú prácu nad symbolikou, ktorá prezentuje súčasne dni.

3.1 Dej

Film sa odohráva v Agua Delce, severne od Los Angeles v Kalifornii. Súrodenci a krotitelia zvierat OJ a Emerald Haywoodovci, mladí majitelia firmy Haywood Hollywood Horses, ktorá sa zaoberá výchovou a krotením koní, sa po smrti otca pri nešťastnej nehode snažia udržať rodinný ranč nad vodou. OJ však nedokáže z profesie vyžiť, preto uzavrie dohodu o prenájme koní s bývalým detským hercom Jupom, majiteľom zábavného parku Jupiter's Claim, netušiac, že sa schyľuje k búrke.

Po sérii podivných udalostí, ako sú zmiznutie koní a objavení mraka, ktorý sa nehýbe, si OJ a Emerald uvedomia, že majú čo dočinenie s blízkym stretnutím s mimozemskou civilizáciou UFO. Číra hrôza sa zmení na chorobnú zvedavosť a bez rozmýšľania si prizvú na pomoc technicky zdatného predavača elektroniky Angela Torresa. Emerald následne na internete zistí, že za fotografický dôkaz o mimozemšťanovi môžu médiá zaplatiť niekoľko sto tisíc dolárov. To by pomohlo ich krachujúcej konskej spoločnosti. Všade rozmiestnia kamery a pokúšajú sa zachytiť niečo, čo vyzerá ako lietajúci tanier. Avšak prítomnosť objektu vyradí všetky svetlá a elektrické zariadenia a záznam sa tak nepodarí natočiť.

Medzitým Jupe vo svojom zábavnom parku zavedie živú šou s názvom "Zážitok s hviezdny lasom", kde pomocou koňa naláka UFO, aby priletelo a zjedlo koňa pred platiacim publikom. Pri ďalšom návrate nadpozemského návštevníka sa však všetci stanú priamymi svedkami jeho skutočnej povahy. UFO zožerie Jupeho aj celé publikum. Následne sa vydá na ranč za Angelom, OJom a Emeraldou. OJ si na základe pozorovania vydedukuje, že UFO je predátor, ktorý si potrebuje potvrdiť dominanciu, keď nájde svoje teritórium. To znamená, že by sa k nemu mali správať ako k divokému zvierat'u a vyhnúť sa pohľadu.

Všetci tak sformulujú nový plán a oslovia Holsta, profesionálneho kameramana, ktorý získa zábery pomocou ručnej kamery snímajúcej na filmový negatív. Nasleduje akcia, pri ktorej OJ naláka UFO do pasce a počas toho Holst získa niekoľko skvelých záberov. Plán sa nakoniec vydarí. Holstovi to však nestačí a rozhodne sa opäť nakrútiť UFO. Tentoraz však vďaka jeho ľahkovážnosti a trpkkej fascinácii zapríčiňuje vlastnú smrť, zničenie dôkazov a vizuálnu premenu UFO k agresívnemu predátorovi. Prichádza finále, pri ktorom sa zdá, že je OJ v bezradných koncoch. V tom však Emerald pomocou motorky navedie UFO k Jupiterovmu parku, kde proti nemu využije obrovský balón, ktorý UFO prehltnie a následne praskne. Emerald sa v posledných sekundách existencie UFO-a podarí odfoťiť jeho vzhľad na miestny analogický fotoaparát a získava tak dôkaz jeho existencie.

3.2 Kritické ohlasy

Film po svojom uvedení v roku 2022 doteraz dostáva široké uznanie kritiky, ktoré však nie je tak ospevujúce v kladných recenziách, ako to bolo pri debute *Get Out*. V The New York Times sa vyjadruje A. O. Scott o Peelovej práci ako k hlbokkej láske k filmu. Scott taktiež zdôrazňuje, ako je Peele špecifický tím, že účinkujúcich neberie ako samozrejmosť a dáva každému priestor na preskúmanie bizarností a nuáns charakteru. Vrcholné scény drží v staromódnej vznešenosti, ktorá spája k sebe úžas a hrôzu.¹⁵

Nasledujúca kritika od Petra Bradshawa pre The Guardian komentuje obsahovú preplnenosť filmu, ktorý má o 210 % viac materiálu, než dokáže zmysluplne zladit' do jedného scenára s dramatickou váhou a pointou. Prezentovanie filmu tak s vtipnými obrazmi a rozprávačskými predpokladmi bez dostatočného uspokojivo prepracovanej zápletky, ktorá by mohla prísť za ním, bolo to, čo spôsobilo, že jeho druhý film *Us* bol slabší ako jeho senzačne desivý a zábavný debut *Get Out*. Tiež sa vyjadruje, aký je prekvapivý a komplexný príbeh Jupeho: plný postmodernej irónie a dojemnosti. Zhodnocuje však, že celý film mal byť o ňom, a nie o OJ-ovi a Emerald. Taktiež argumentuje, že vo filme je niečo zrazené a ťažké, bohužiaľ, nie je v ňom dostatok humoru, ktorým sa Peele právom preslávil v časoch svojho dvojúčinku s Keeganom-Michaelom Keyom.¹⁶ Film aj napriek kladným a záporným kritikám jasne definuje inováciu v rámci rozprávania príbehu a vo svojej premise sa snaží zachovať originálnosť a nápaditosť.

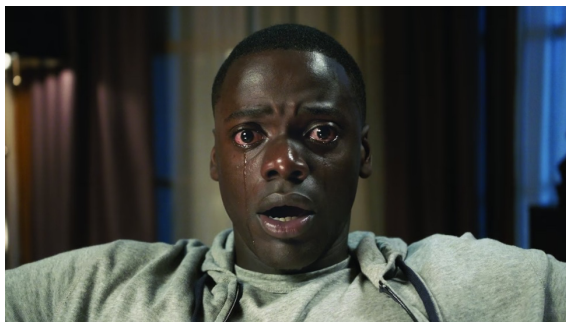
¹⁵ Scott, A. O. (2022, July 20). 'nope' review: Hell yes. The New York Times. from <https://www.nytimes.com/2022/07/20/movies/nope-review.html>

¹⁶ Guardian News and Media. (2022, August 10). Nope review – Jordan Peele's followup to get out and US is a bit meh. The Guardian. from <https://www.theguardian.com/film/2022/jul/20/nope-review-jordan-peeledaniel-kaluuya>

II. ANALYTICKÁ ČASŤ

4 SPOLOČENSKÁ RELFEXIA VO FILME GET OUT (2017)

Myšlienkou Jordana Peela bolo využiť hororový žáner na preskúmanie reality rasizmu a predsudkov v Spojených štátoch a spôsobov, akými sa prejavujú zákerné spôsoby rôznych občanov v spoločnosti. Chcel nakrútiť film na osobnej úrovni, ktorý by oslovil ľudí o ich možných skúsenostiach využívania a manipulácie. Myšlienku vykorisťovania, najmä spôsob, akým spoločnosť využíva černochoch pre svoj vlastný prospech, zaobalil v mysteriózny triler so symbolickým podtónom. Armitageov plán transplantácie mozgov belochoch, do tiel černochoch, s cieľom dosiahnuť večnú mladosť a fyzickú prevahu, slúži ako komentár k myšlienke, ako ľahko sa dá stratiť zo zreteľa to, čo je správne. Jednou z kľúčových motívov filmu je obraz "zapadnutého miesta", ktorý je metaforou spôsobu, akým sú černosi nútení asimilovať sa a potláčať svoje pravé ja, aby prežili v spoločnosti ovládanej bielymi.

Obr.6 Get Out - hypnóza

Obr.7 Get Out - Zapadnuté miesto

"Zapadnuté miesto" je účinnou cestou, ako preskúmať realitu černošskej skúsenosti v Amerike a spôsoby, akými môžu rasizmus a predsudky potláčať a dehumanizovať černochoch. V snahe pomôcť Chrisovi zbaviť sa nutkania fajčiť pani Armitageová skúša hypnózu. Posadí ho, krúži lyžičkou okolo okraja šálky a prikáže mu, aby klesol na zem. Chris sa zrazu nemôže pohnúť. Dostal sa do stavu paralýzy, ktorý pani Armitageová nazýva "zapadnuté miesto". Nasleduje strih na Chrisa, ktorý padá dolu do tmavého priestoru a pozerá sa na osvetlenú plochu, kde jeho telo nehybne sedí, zatiaľ čo jeho bojujúce podvedomie sa topí. Je to zvláštna, komplikovaná, znepokojujúca metafora dlhej histórie kontroly belochoch nad černochochmi. Je to tiež predohra k zvyšku zlovestných počínov vo filme, ktoré zahŕňajú rasistickú konšpiráciu Armitageovcov a ich priateľov a vrcholila zložitou lekárskou procedúrou nazývanou "koagula".

"Prvý moment v procese písania, pri ktorom som sedel a plakal, bolo uvedomenie si, že zatiaľ čo som sa bavil písaním tohto zlomyselného popcornového filmu, existujú skutoční černosi, ktorí sú unášaní a zatváraní do tmavých dier, a najhoršie na tom je, že na nich nemyslíme. Ja som na nich tiež nemyslel. Odsunuli sme ich do úzadia. To bol pre mňa akýsi spúšťací bod, myšlienky o zadnej časti mysle." - Jordan Peele ¹⁷

Peelov film tak odráža hlboké pochopenie problematiky rasizmu a predsudkov v Spojených štátoch. Je odrazom toho, ako Peele vidí spoločnosť a jej problémy a ako ovplyvňuje marginalizované skupiny v spoločnosti. Je to úvaha o tom, ako spoločnosť zaobchádza s ľuďmi inej farby pleti, aké má nevedomé predsudky a ako tieto predsudky ovplyvňujú životy ľudí. Ide o sofistikovaný a desivý komentár k dnešnej spoločnosti.

4.1 Postavy a ich sociálna reflexia

4.1.1 Chris Washington

Chris je vykreslený ako sympatická a prítlačivá postava. Talentovaný fotograf, ktorý má ľúbostný vzťah s Rose a je si blízky so svojim najlepším priateľom Rodom. Ako sa však príbeh rozvíja, Chris začína mať podozrenie, že s Roseinou rodinou a ich komunitou nie je niečo v poriadku. Začne zažívať zvláštne udalosti a všimne si vzorec nezvyčajného správania medzi Afroameričanmi, s ktorými sa stretáva. Počas filmu Chris čelí mnohým výzvam, ktoré preverujú jeho odhodlanie a nútia ho konfrontovať sa s otázkami rasizmu a predsudkov. Keď začne odhaľovať pravdu o konaní Armitageovcov, je nútený konfrontovať sa s vlastnými neistotami a obavami, ako aj s hlboko zakorenenými predsudkami, ktoré existujú v spoločnosti.

Obr.8a,b Get Out - Chris Washington

¹⁷ Morris, W. (2017, December 20). Jordan Peele's X-ray vision. The New York Times. from <https://www.nytimes.com/2017/12/20/magazine/jordan-peeles-x-ray-vision.html>

Napriek týmto výzvam je Chris naďalej odhodlaný odhaliť pravdu a bojovať za svoje prežitie. Chris reprezentuje černošskú skúsenosť v súčasnej spoločenskej situácii v Štátoch. Diváci sa dokážu s Chrisom stotožniť, pretože je podmanivý a pochopiteľný, keď prechádza skúsenosťou, že sa cíti nepríjemne v situácii, ktorá je pre neho cudzia. Daniel Kaluuya podal v úlohe Chrisa Washingtona silný výkon, ktorý vystihuje boj, zmätok a odhodlanie postavy. Táto postava je skvelým príkladom toho, ako môže byť hlavný hrdina hororového filmu nám príbuzný a zároveň silným symbolom problémov reálneho života.

4.1.2 Rose Armitage

Rose Armitage, ktorú hrá Allison Williams, je priateľkou Chrisa Washingtona, hlavného hrdinu, a dcérou Deana Armitagea. Na začiatku filmu je Rose predstavená ako milujúca a podporujúca partnerka Chrisa. Zároveň je vykreslená ako silná a sebavedomá žena, ktorá je na svoj vzťah s Chrisom hrdá. Ako sa však príbeh rozvíja, ukazuje sa, že Rose má skryté plány a jej činy nie sú také, ako sa zdajú. V priebehu filmu sa postava Rose stáva čoraz zložitejšou a je jasné, že nie je tým, kým sa zdá byť. Jej charakterový oblúk je jedným z najzaujímavejších a najpútavejších aspektov filmu a jej činy poháňajú väčšinu napätia v príbehu. Diváci sú nútení pýtať sa na jej skutočné motivácie a na to, či jej možno veriť.

Obr.9a,b Get Out - Rose Armitage

Ukazuje sa, že Rose využila svoj vzťah s Chrisom na to, aby ním manipulovala a klamala ho, čím v konečnom dôsledku prispela k danému vykorisťovaniu černošskej komunity. Jej postava je obrazom spoločenského tlaku, ktorý môže viesť k tomu, že sa ľudia podieľajú na škodlivých činoch, či už úmyselne alebo nie. Allison Williams podala v úlohe Rose Armitage silný výkon, ktorým účinne vystihla zložitost' a nejednoznačnosť postavy. Jej stvárnenie Rose z nej urobilo postavu, ktorú diváci radi nenávideli a ktorá udržiavala divákov v napätí až do konca. Predstavuje jemné spôsoby, akými sa v spoločnosti môžu prejavovať predsudky.

4.1.3 Dean Armitage

Dean Armitage, ktorého hrá Bradley Whitford, je otcom Rose Armitage, priateľky Chrisa Washingtona, a úspešným neurochirurgom, ktorý je patriarchom rodiny Armitageovcov. Spočiatku sa Dean javí ako prívetivá a priateľská postava a často ho vidíme vtipkovať a zapájať sa do rozhovorov s Chrisom. Ako sa však príbeh rozvíja, ukazuje sa, že Dean má aj temnejšiu stránku. Ukáže sa, že je jedným z hlavných aktérov zlovestného plánu, ktorého cieľom je zneužiť telá černochoch v prospech bohatých osôb.

Obr. 10a,b Get Out - Dean Armitage

Počas celého filmu je Dean prezentovaný ako zložitá postava, ktorej ťažko dôverovať. Deanove činy vychádzajú z pozície privilégia a nevedomosti. Jeho úloha slúži na zdôraznenie hlboko zakorenených predsudkov a zaujatosti, ktoré v spoločnosti existujú. S postupujúcim dejom sa u Deana prejavuje postupný posun v jeho správaní, stáva sa agresívnejším a nepriateľskejším voči Chrisovi, tlačí hlavného hrdinu do kúta a snaží sa ho zastrašiť. Oblúk tejto postavy dobre znázorňuje, ako môžu byť niektorí ľudia ovplyvnení svojimi vnútornými predsudkami a zaujatosťou.

Bradley Whitford v úlohe Deana Armitagea účinne vystihol zložitost' a nejednoznačnosť tejto postavy. Postavu stvárnil tak, že bola sympatická a zároveň odpudzujúca, takže diváci si neboli istí, čo k nej majú cítiť. To prispieva k celkovému napätiu a tajomnosti príbehu. Predstavuje zákerné a nenápadné spôsoby, akými sa môžu v spoločnosti prejavovať predsudky a jeho konanie slúži na zdôraznenie nebezpečenstva.

4.1.4 Missy Armitage

Missy Armitage, ktorú hrá Catherine Keener, je matkou Rose Armitageovej, priateľky Chrisa Washingtona a manželkou Deana Armitagea. Missy je praktizujúca hypnoterapeutka a hrá kľúčovú úlohu v zlovestnom pláne, do ktorého je rodina Armitageovcov zapletená. Missy je predstavená ako zdanlivo milá a starostlivá postava a ukazuje sa, že Chrisa podporuje, dokonca mu ponúka pomoc pri odvykaní od fajčenia prostredníctvom hypnózy. Ako sa však príbeh rozvíja, Missyine skutočné úmysly nie sú ani zďaleka tak neškodné. Ukazuje sa, že je jedným z kľúčových aktérov pričom svoje schopnosti v oblasti hypnózy využíva na manipuláciu a ovládanie svojich obetí.

Obr.11a,b Get Out - Missy Armitageová

V priebehu filmu je postava Missy prezentovaná ako komplexná a mnohotvárna. Často je zobrazená ako milujúca a starostlivá matka, ale ukazuje sa, že jej konanie je motivované chamtivosťou a túžbou po moci. Je ukázkou toho, ako môže niekto využiť svoje schopnosti alebo profesiu na zlé účely, pričom sa skrýva za zámienku pomoci druhým. Postava, ktorá sa nebojí využiť svoju moc a inteligenciu na manipuláciu, z nej robí dominantnú a zastrašujúcu antagonistku.

Catherine Keener podala v úlohe Missy Armitage výkon, ktorým účinne vystihla zložitost' postavy a dvojakost' jej konania. Bola hypnotická aj zlovestná, čo prispelo k celkovému napätiu príbehu. Na záver možno konštatovať, že Missy Armitage predstavuje nebezpečenstvo využívania inteligencie, schopností alebo profesie na nekalé účely a toho, ako môže niekto využiť svoje mocenské postavenie na zneužívanie iných.

4.1.5 Jeremy Armitage

Jeremy Armitage, ktorého hrá Caleb Landry Jones, je bratom Rose Armitage, priateľky Chrisa Washingtona. Jeremy hrá v príbehu malú, ale významnú úlohu, keďže jeho správanie a činy sú súčasťou zlovestného plánu. Caleb Landry Jones podal v úlohe Jeremyho Armitagea silný výkon, účinne vystihol zraniteľnosť postavy a zlovestnú povahu jeho konania. Jeho postava slúži ako pripomienka temnejšej stránky ľudskej povahy a etických problémov spojených s pokročilou lekárskou technológiou.

Obr.12a,b Get Out - Jeremy Armitage

4.1.6 Rod Williams

Rod Williams, ktorého hrá Lil Rel Howery, je najlepším priateľom Chrisa Washingtona, hlavného hrdinu, ktorý pracuje ako letiskový agent TSA. Rod slúži v celom filme ako komická výpomoc, ktorá poskytuje humor a odľahčenie uprostred napätia a hrôzy príbehu. Rod je Chrisovi oporou a často mu slúži pri riešení jeho starostí a problémov. Ukazuje sa tiež ako vtipný a spoločenský človek, ktorý je vždy pripravený na vtip alebo hlášku. Napriek svojej komediálnej povahe je Rod veľmi vnímavý a dokáže si všimnúť, že na Chrisovej priateľke a jej rodine niečo nie je v poriadku.

Počas celého filmu je Rod pre Chrisa dôležitým zdrojom podpory, poskytuje mu praktickú aj emocionálnu pomoc. Je to on, kto ako prvý navrhne Chrisovi, aby prešetril podozrivé správanie Roseinej rodiny a neskôr zohráva dôležitú úlohu pri pomoci Chrisovi uniknúť zo sídla Armitageovcov. Okrem toho Rodov charakterový oblúk vo filme slúži aj ako komentár k černošskej skúsenosti a dôležitosti mať podporujúceho priateľa alebo člena rodiny, na ktorého sa možno spoľahnúť. Rod slúži ako symbol schopnosti zomknúť sa a navzájom sa podporiť v núdzi.

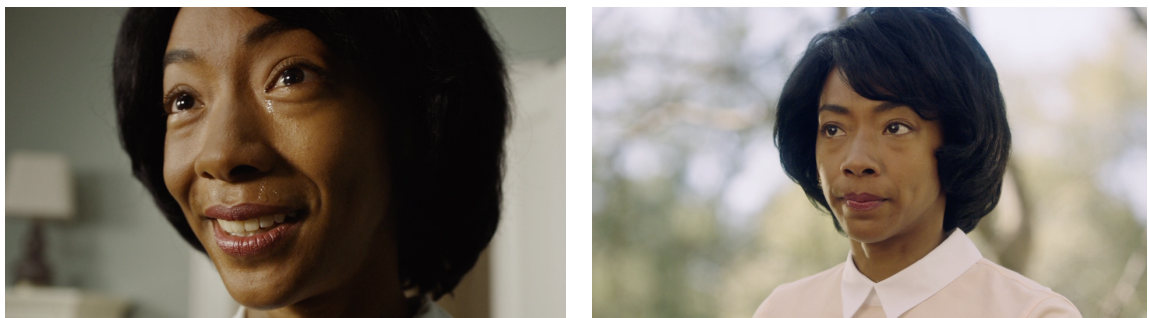

Obr.13a,b Get Out - Rod Williams

Lil Rel Howery do príbehu vniesol veľa humoru a energie, čím rozbil napätie a poskytol nový pohľad na hlavný dejový oblúk. Rod taktiež predstavuje dôležitosť priateľstva a podpory v černošskej komunite a to, ako môže byť silným nástrojom na prekonanie nepriazne osudu. Jeho postava slúži na komické odľahčenie a pocit normalnosti v kontraste s intenzívnym a napínavým hlavným príbehom.

4.1.7 Georgina

Georgina, ktorú hrá Betty Gabriel, je slúžkou rodiny Armitageovcov. Georgina je spočiatku vykreslená ako tichá a záhadná postava, ktorú často vidíme pracovať v pozadí a s ostatnými postavami príliš nekomunikuje. Ako sa však príbeh rozvíja, jej zvláštne správanie a pôvod začínajú byť výraznejšie, čím sa odlišuje od ostatných postáv. V priebehu filmu sa ukazuje, že Georgina je ďalšou obeťou manipulácie, ktorej sa venuje rodina Armitageovcov. Ukazuje sa, že Armitageovci využili svoje zdroje na transplantáciu vedomia starej matky do Georgininho tela, čím sa z nej stala nádoba.

Obr.14a,b Get Out - Georgina

5 SPOLOČENSKÁ RELFEXIA VO FILME NOPE (2022)

Film začína titulkom z biblického veršu: „Nahum 3,6: "A hodím na teba ohavnú špinu, urobím ťa hnusobou a postavím ťa na javisko." S touto myšlienkou Jordan Peele sústredil svoj príbeh na tému, ktorá v priebehu rokov vyvoláva nekonečný úžas nad hrôzou nevysvetliteľným javom, lietajúcim objektom – UFO. Epický americký príbeh o senzácií však nie je len hororový epos. Príbeh *Nope* je inšpirovaný veľkými filmovými blockbustermi ako *King Kong* alebo *Jurský park*. Čerpá tak inšpiráciu zaoberajúcu sa ľudskou závislosťou od senzácie a jej speňažovania. Vo svojej interpretácii túto myšlienku vo vnútri svojho príbehu spochybňuje a zároveň hrá na divákovu túžbu po niečom väčšom, než je realita. Momenty stretu s lietajúcim tanierom vyvolávajú v postavách ale aj divákoch pocit strachu, počas ktorého si mrmlú "nope (nie)", čo bolo Peeleov hlavný cieľ od začiatku písania scenára. Peeleho schopnosť šikovne komentovať stav absurdity v našej spoločnosti a zároveň vytvoriť originálny žánrový film z neho robí filmára, ktorého je nutné sledovať. Jeho tvorba nám pripomína, aby sme písali o tom, čo sme sa predtým obávali písať. Nečakať, kým príbeh, ktorý chcete vyrozprávať, natočí niekto iný, pretože ho nikdy nedokáže urobiť tak autenticky ako vy.

"Pozornosť môže byť násilná a naša závislosť od senzácií môže mať negatívne dôsledky. Myslím si, že niekedy, ak nesprávne javu venujeme príliš veľa pozornosti, môže mu to dať príliš veľkú moc. Ak sme posadnutí nesprávnou pozornosťou a okázalosťou, môže nás to rozptýliť od toho, čo sa skutočne deje. Naozaj existuje ľudská potreba vidieť neviditeľné, na ktorej je založená celá naša spoločnosť. A v mnohých ohľadoch to vidíme. Posledných päť rokov máme pocit, akoby sme namiesto vyhľadávania senzácie ňou zostali už pohltení. A práve v takomto prostredí som napísal tento film." - Jordan Peele, The Philadelphia Sun¹⁸

Postavy sú rozumné, inovatívne a realistické, často reagujú tak, ako si diváci predstavujú, že by reagovali oni sami. Zvedavosť z hrôzy, ktorá sa deje, zastavenie sa práve vo chvíli, keď divák pociťuje nepohodlie a strach, je hlavným aspektom, ktorý prevláda celým filmom. Tento veľkorozmerný horor je Peeleovým odkazom vývoja kinematografie, ktorý slúži ako odpoveď na to, prečo nás filmy fascinujú.

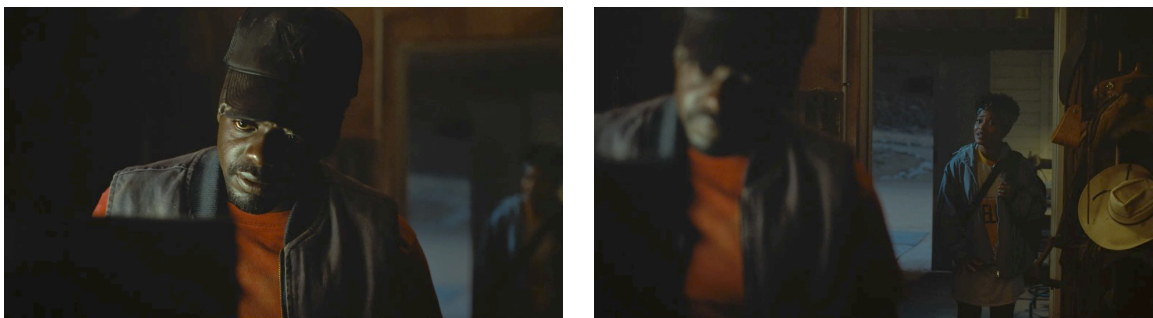
¹⁸ Staff, P. S. (2022, July 22). Q&A: Jordan Peele on the dreams and nightmares of 'nope'. The Philadelphia Sunday Sun. from <https://www.philasun.com/entertainment/qa-jordan-peeel-on-the-dreams-and-nightmares-of-nope/>

5.1 Postavy a ich sociálna reflexia

5.1.1 OJ Haywood

Otis Junior alebo OJ Haywood v podaní herca Daniela Kaluya, reprezentuje hrdinu, ktorý je aj napriek svojej introvertnosti zarytým pracantom, ktorý sa za každú cenu snaží udržať chod firmy – ranča s filmovými koňmi, Haywood Hollywood Horses. Počas príbehu OJ čelí rôznym nástrahám a výzvam, ktoré ho nútia konfrontovať sa s ohrozením ranča. Postava sa tejto výzve stavia čelom a napriek nebezpečiu, ktoré sa šíri oblohou, je schopný riskovať svoj vlastný život. OJ je charakteristický podmanivým pohľadom, ktorý v nás zanecháva neustály chod napätia. Keď OJ vyrastal, veľmi úzko spolupracoval so svojím otcom, pri ktorom sa naučil výcvik koní a zaobchádzanie s nimi. To ho viedlo k hlbokému porozumeniu a súcitu so zvieratami. Je vážnejší a zdržanlivejší súrodenec, ktorého reč tela a mimika tváre hovoria za neho viac ako bežné vyjadrovanie.

Po smrti otca Otisa sa OJ snaží získať čo najviac pracovných možností, aby mohol viesť firmu bez zbytočných dlhov bez prenájmu vlastných koní. Jeho plánovanie nad tradičným, zaužívaným rodinným biznisom narušuje jeho mladšia sestra Emerald, ktorá temperamentnou povahou upriamuje pozornosť len na seba a svoje potreby. Napriek rozdielom je ich vzájomné puto cítiť v každej scéne. Súrodenecký rozbroj na ranči však naruší záhadné UFO. Jeho prítomnosť umožňuje OJ-ovi spôsob získania peňazí na udržanie biznisu a zároveň obnovuje dávno zabudnuté súrodenecké puto so sestrou. Spoločne tak začnú vytvárať plány na získanie dokonalého záberu, ktorý nazývajú " the Oprah shot ".

Obr.15a,b Nope - OJ a Emerald pri kontexte slova "Nope"

Po snahe prvého zachytenia UFO už obaja súrodenci vedia, že ide o nebezpečenstvo. Emerald sa snaží presvedčiť brata, aby spoločne odišli. OJ však svojím zaujatým postojom odmieta a argumentuje, že musí nakŕmiť hladné krky.

V päťdesiatej minúte filmu tak prichádza k vysloveniu slova "nope", ktorý v situácií zužuje kontext slova a dáva mu pravý význam – nezúčastniť sa senzácie. Scéna je nakrútená na jeden dlhý záber, v ktorom sa Peele snaží akcentovať slovo a dať mu dostatočnú pozornosť. OJ však nesúhlasí a jeho fascinácia senzáciou je tak podporovaná potrebou udržania stability prevádzky ranča.

5.1.2 Emerald Haywood

Emerald Haywood v hereckom podaní Keke Palmer, je temperamentné, očarujúce dievča, ktorej stvárnenie je sympatické vďaka prirodzenosti, predávajúce sa publiku v príbehu alebo aj nám divákovi, prostredníctvom filmového plátna. Postava však nie je len plochým vyobrazením úspešnej protagonistky v show-biznise, ale aj empatickou osobou, ktorej záleží najmä na bratovi OJ-ovi. Jej prítomnosť vo filme odzrkadľuje súrodeneckú lásku v kontraste s akčným príbehom zachytenia senzácie. Motivácia zaznamenať UFO je podnietená bohatstvom a slávou, po ktorých túži. Byť však ale prvou má svoje isté rizika. Emerald si ich je vedomá, a preto pri ohrození seba, ale najmä svojho brata OJ-a, odmieta byť súčasťou stretu s lietajúcim tanierom. Stáva sa tak jedinou postavou vo filme, ktorá premýšľa s rozvahou a nesúhlasí s fascináciou prinášajúcou nebezpečenstvo. Emerald sa taktiež nedostalo takého výcviku v jazde na koni ako OJ-ovi od ich otca. Takže hoci sa venuje rodinnému podniku, zistila, že potrebuje aj iný spôsob vyžitia, ako len zo zárobku z koní.

Obr.16a,b Nope - Emerald a OJ počas natáčania reklamy

Postavu Emerald je preto možné charakterizovať už v expozícii filmu. Pri scéne filmového natáčania pred zeleným plátnom vidíme OJ-ove hanblivé správanie, ktoré mu bráni plynulo pred všetkými vysvetliť pravidlá a predpisy. Po chvíľke prichádza s omeškaním na scénu Emerald, hneď na to je schopná jednoducho vysvetliť pokyny prostredníctvom svojej šviháckej reči tela a ešte popri tom si stihnúť urobiť aj malú seba-propagáciu. Sebavedomie a expresivita sú hlavnými znakmi, ktorými disponuje počas celého filmu.

Emeraldin komplikovaný vzťah s bratom je zapríčinený ich minulosťou. Značne tým, ako nikdy nedostala príležitosť od otca trénovať svojho obľúbeného koňa, Jean Jacket. Táto skutočnosť tak ovplyvňuje Emerald do takej miery, že nízke sebavedomie skrýva za extrovertnosť. Je však jasné, že minulosť v nej zanechala stopy. Čo sa potvrdí pri dialógu s bratom, kde mu prezradí, že chodí k terapeutke. Aj napriek žiarlivosti, ktorú voči bratovi prechováva, si ho nakoniec vždy vážila. OJ bol totižto jediný, kto sa Emerald venoval, keď ešte bola dieťa a cítila sa osamote. Táto skutočnosť tak vytvára emocionálne napojenie na OJ-a, ktoré je vyvrcholené vo finálnom strete pohľadov, pri ktorom sa chce OJ obetovať.

Obr.17a,b Nope - Finálny stret pohľadov

5.1.3 Ricky Jupe Park

Hoci sú súrodenci Haywoodovci protagonistami filmu, v mnohých ohľadoch je Ricky Jupe Park ďalším zásadným charakterom v deji. Jeho komplexnosť pozostávajúca z minulosti a súčasného života, zosobňuje tému obaľujúcu celý dej. Jupe je dávno zabudnutou detskou hereckou hviezdou, ktorá sa zúfalo drží slávy tým, že prevádzkuje zábavný park s názvom "Jupiter's Claim". Taktiež je poznačený tragickou minulosťou, ktorá v ňom vyvoláva túžbu po senzácii. Preto tak vo svojom parku vytvára novú, nezabudnuteľnú šou "Star Lasso Experience". Nejde mu o slávu, ako skôr o pocit moci a kontroly nad spektakulárnosťou. Jeho motivácie sú však výsledkom minulosti. Niekdajším dávny úspechom, vďaka ktorému sa preslávil, bol televízny sitkom "Gordy's Home", ktorý môžeme vidieť už v úvodnej sekvencii filmu. Scéna je zapamätateľná hutnou a desivou atmosférou, pri ktorej zakrvavený šimpanz konzumuje niečie vnútornosti. Neskôršie počas rozhovoru Jupea so súrodencami Haywoodovcov sa vraciame k prológu, pri ktorom zistíme, že počas nakrúcania sa mladý Jupe skrýval celý čas pod stolom a sledoval, ako sa všetka tá hrôza odohráva priamo pred jeho predpubertálnymi očami.

Epizóda sa sústredila na Gordyho narodeniny. Šimpanz dostal niekoľko balónov, pričom jeden z nich praskol a nezvratne spustil Gordyho zvieracie inštinky. To malo za následok, že začal besnieť a zmrzačil mnohých členov štábu seriálu; najmä mladé dievča, ktoré bolo Jupovou spoluhráčkou, Mary Jo Elliot. Mladý Jupe sa po celý čas skrýval pod stolom, kde zadržiaval dych, aby sa pokúsil neprovokovať šimpanza. Stôl, pod ktorým ležal, mal na okraji stola zavesený mierne priesvitný obrus, cez ktorý mohol všetko pozorovať. Nakoniec si ale Gordy všimol Jupea. Veľmi pomaly sa k nemu priblížil a pozeral cez druhú stranu obrusu. Tento obrus sa nakoniec stal Jupeho záchranou, pretože mu zabránil nadviazať priamy očný kontakt s Gordym. Práve keď sa Gordy natiahol, aby dal Jupemu pozdrav, prišiel výstrel ktorý ho zabil. Jupe túto skúsenosť opisuje vo filme so zvláštnou kombináciou chladnokrvného a komediálneho tónu, ktorý utvrdzuje myšlienku, že táto tragická udalosť bola vlastne predstavením, o ktorom sa bude rozprávať ešte dlhé roky. Pritom retrospektíva, ktorú divák vidí, je jednoznačne obludná a pochmúrna. Obzvlášť pre dieťa, ktoré bolo svedkom a neskôr v dospelosti sa tým chváli.

Obr.18a,b Nope - Jupe a Gordy

Jupe veril, že prežitie tohto takmer smrteľného stretnutia s divokým zvieratkom je zázrak. Hoci svoje prežitie nesprávne pripisuje tomu, že je "vyvoleným" vyšších síl. Podozrivá vertikálna topánka, ktorá sa vznášala hore v pozadí scény, dodala Jupemu viac sebavedomia, aby veril, že akákoľvek vyššia moc, ktorá spôsobila, že Gordy zošalel, bola tá istá, ktorá mu v ten deň umožnila prežiť. Od toho dňa si vnukol, že musí mať vrodene, nepreniknuteľné spojenie s vyššími silami vo vesmíre, ako sú napríklad mimozemšťania alebo divé zvieratá, ktoré ho ochránia pred nebezpečenstvom. To priamo súvisí s Jupovým rozhodnutím zasahovať do konfrontácie s UFO a pokúsiť sa ho skrotiť tým, že obetuje ostatných pre svoj vlastný zisk. Udalosť ohľadom Gordyho je ešte viac desivejšou, keď zistíme, že scéna je filmovou voľnou interpretáciou hrozivého útoku skutočného šimpanza na svoju majiteľku.

5.1.4 Gordy alebo šimpanz Travis

Travis bol domáci šimpanz, ktorý sa stal známym v roku 2009 po tom, čo v meste Stamford v štáte Connecticut zmrzačil ženu Charlu Nash. Výsledkom incidentu bolo, že Nash prišla o oči, nos, pery a ruky. Trávsa počas útoku zastrelila polícia. Tento incident viedol k opätovným výzvam na sprísnenie predpisov týkajúcich sa vlastníctva divokých zvierat ako domácich miláčikov. Upozornil tiež na problém primátov chovaných ako domáce zvieratá a na nebezpečenstvo, ktoré môžu predstavovať pre ľudí. Oprah Winfrey, známa černošská celebrita americkej televízie, neskôr vo svojej relácii The Oprah Winfrey Show zorganizovala diskusiu o tomto incidente a nebezpečenstvách chovu divokých zvierat, a do relácie pozvala ako hosťa aj Charlu Nash, aby porozprávala o svojich skúsenostiach.¹⁹

Jordan Peele tak nielen dokazuje, že nič nie je desivejšie ako skutočnosť, ale prináša do filmu aj ďalší motív prostredníctvom Oprah Winfrey a tým je "the Oprah shot", ktorý sa spomína v predchádzajúcich stranách. Výrazom "the Oprah shot – záber Oprah" sa myslí získanie záberu mimozemšťana, ktorý musí byť tak dokonalý a jasný, aby sa preslávil, aby bol natoľko fascinujúci, že ich pravdepodobne pozvú do šou Oprah Winfrey.

Obr.19 Nope - Charla Nash u Oprah

Obr.20 Nope - Mary Jo Elliot

5.1.5 Angel Torres

Angel Torres v podaní Brandona Pereu je mladý technický nadšenec, ktorý pracuje v miestnom reťazci s elektronikou. Postava odzrkadľuje súčasný obraz mladých ľudí, ktorí túžia po nenaplnených snoch a snažia sa rýchlo nájsť cestu k úspechu. Svoju prácu nenávidí a má dosť prehnané správanie. Dozvedáme sa to vďaka priznaniu o rozchode s priateľkou, čo v ňom zanechalo zmätok a zlomené srdce. Jeho vnútorne chaotické rozpoloženie je tak zapríčinené ex-priateľkou, ktorá uprednostnila rolu v televíznom seriáli pred ním samotným.

¹⁹ OConnor, J. (2023, April 23). 'he ripped her apart': The grisly story of Travis the chimp, the animal actor that ate a woman's face. All That's Interesting. from <https://allthatsinteresting.com/travis-the-chimp>

Angelova motivácia stať sa slávnym je o to silnejšia, keď zistí, že záznam o UFO mu môže dopomôcť k možnému navráteniu vzťahu. Súrodenci Haywoodovci stretnú Angela v obchode s elektronikou, keď si idú kúpiť kamery, aby mohli začať zaznamenať lietajúci objekt. Angel si všimne, že si zaobstarávajú celkom špičkové vybavenie, a trvá na tom, aby ho prišiel nainštalovať. Keď na ranči pomáha Haywoodovcom s kamerami, Angel sa tam cíti ako doma a snaží sa s Haywoodovcami čo najviac zažiť, aby odhalil, čo presne s kamerami robia. Keď Angel podsunie svoje vedomosti o technickom vybavení aj o mimozemšťanoch, prijímú ho a zasvätia ho do diania. Čoskoro potom sa stane pevným členom iniciatívy získať "the Oprah shot".

5.1.6 Antlers Holst

Podmanivo nevrlý Antlers Holst stvárnený Michaelom Wincottom sa zdá byť predstaviteľom toho najlepšieho i najhoršieho z hollywoodskeho priemyslu snov, ktorý zachytáva vynaliezavosť remeselníkov i toxické vlastnosti, ktoré ľudí menia len kvôli zisku. Vo filme sa veľmi nevyskytuje a väčšina jeho scén prichádza v malých kúskoch, takže je ťažké sa v ňom zorientovať a jasne zdefinovať. To, čo však vidíme, naznačuje, že možno hľadá viac vzrušenia, ako skôr slávy. Postava je pokornou pripomienkou toho, kam vás môže zaviesť temnota, ak si dovoľíte podľahnúť senzácii.

Keď sa Haywoodovci začnú dostávať do úzkych pri nakrúcaní UFO, následne oslovia Antlersa Holsta s prosbou o filmárske skúsenosti. Keď sa Holst dozvie, že sa snažia získať "nemožný záber", rýchlo ho pohltí myšlienka, že práve on môže byť tým, kto tento elitný záber zaznamená. Keď sa následne nechá uniesť plánom, ktorý všetci vytvorili, začne namiesto toho sledovať vlastné záujmy. S rozbehnutou kamerou sa Holst vydá do údolia na dohľad UFO zaznamenať "nemožný záber" a krátko na to ho UFO zožerie. Holst síce spomína zlatú hodinku a dokonalé osvetlenie tesne pred tým, ako sa vydá za tvorom, ale keďže musel vedieť, že neprežije, jeho rozhodnutie musí mať aj iné roviny. Holstovo impulzívne rozhodnutie v blízkosti záveru by mohlo mať viacero významov, ale ten najpravdepodobnejší súvisí s témou filmu týkajúcou sa senzácie. Ako špičkový kameraman, ktorý bol v podstate donútený natáčať reklamy, predstavuje potenciálne dôsledky života stráveného honbou za senzáciou. Holst spočiatku odmieta žiadosť Haywoodovcov o pomoc a hovorí: "Ten sen, za ktorým sa ženiete. Ten, kde skončíte na vrchole hory. Všetky oči na vás pozerajú. Je to sen, z ktorého sa nikdy neprebudíte," čo je podané s reflexívnou vážnosťou a naznačené, že strávil takú veľkú časť svojho života honbou za tým, čo nazýva "nemožným záberom".

Keď sa mu tak naskytne príležitosť zachytiť mimozemského tvora, ide do toho naplno – aj s plným vedomím, že by to bola posledná vec, ktorú by kedy urobil. Jeho tajomný predslov má však aj druhý rozmer, ktorý nepriamo prezrádza nasledujúce udalosti v deji. Holst totižto vystúpi na vrchol hory, zároveň ho pozorovali Haywoodovci s Angelom a následne bol pohltený UFO a je jasné, že už sa nikdy nezobudí zo sna.

Obzvlášť poetické je aj to, že Holstove zábery sa pravdepodobne nezachovali, čo naznačuje, že to, čo urobil, urobil pre vlastný pocit pokoja. Ďalší potenciálny faktor jeho rozhodnutia naznačuje skutočnosť, že v priebehu filmu sa ukazuje, ako berie lieky. Hoci nikdy nie je otvorene povedané, že Holst je chorý, existuje veľká pravdepodobnosť, že vedel, že jeho čas na Zemi je obmedzený. Aj keď choroba Antlersa Holsta môže zostať jednou z nezodpovedaných otázok filmu, dávalo by zmysel, že sa rozhodne odísť na vlastnú päsť, najmä keď vie, že si tým splní životný sen.

Obr.21a,b Nope - Antlers Holst nakrúca "nemožný záber"

5.1.7 UFO alebo Jean Jacket

Najvýraznejším fragmentom filmu je mimozemský predátor, ktorý je okrem jeho hladu zaujímavý svojím dizajnom. Film využíva predovšetkým bežné chápanie skutočných pozorovaní UFO. Hoci sa považuje za mimozemskú bytosť, jeho pôvod je zahalený tajomstvom. Nie je jasné, či ide o osamelú bytosť alebo o príslušníka celého druhu. V každom prípade môže ísť o to, čo ľudia vo svojich predstavách nazývajú "lietajúce taniere" a mylne považujú za vesmírne lode. Samozrejme, UFO prevracia typické očakávania normálneho správania tanierov. Namiesto toho, aby bol nejakým raketovým vozidlom z iného sveta, v ktorom sa nachádzajú zelení mužíčkovia s očami chrobákov čakajúci na sprievod našich ľudských vodcov, je mäsožravá beštia schopná konzumovať kone a iné tvory cez otvorenú vákuovú tlamu, ktorá zároveň slúži ako jej oko. Ako zistí OJ, očný kontakt s tvorom ho priťahuje. Kým sa tanier vznáša nad svojou korisťou, nasaje obeť do tlamy, čo je odkaz a vysvetlenie legiend o únosoch mimozemšťanov pomocou vlečného lúča.

Počas vrcholného záveru filmu sa UFO rozpletie do neopísateľného víru. Z príbehu vyplýva, že ide o podobu, ktorú tvor nadobúda v prípade ohrozenia, podobne ako keď jašterica rozťahuje svoje tvárové chĺpky, aby zastrašila, alebo páv rozprestiera perie, aby sa predviedol potenciálnym partnerom. Zdá sa, že tento konkrétny vzhľad je inšpirovaný biblickými zobrazeniami anjelov. Peele sa pravdepodobne zamýšľala naznačiť, že podobne ako pozorovania lietajúcich tanierov, aj stretnutia s anjelmi sa dajú vysvetliť vzhľadom tohto stvorenia.

OJ po strete s UFO definitívne pochopí, že ide len o divoké zviera, ktoré pripomína lietajúci tanier. Preto ho pomenoval "Jean Jacket", podľa rodinného divokého koňa, ktorý sa odmietol dať vycvičiť. Taktiež súvisí s minulosťou Emerald, ktorá vysvetľuje, že jej bol sľúbený tento kôň a ktorého otec vzal na využitie pre rodinný podnik. Tento príbeh zdôrazňuje opakujúcu sa myšlienku, ktorá sa vo filme objavuje, o krotení divokých zvierat a speňažení ich účinkovania v show-biznise. Rodina Haywoodovcov sa síce bojí nebezpečenstva, ktoré UFO predstavuje, ale je posadnutá snahou premeniť ho na niečo veľkolepé. Podobne aj postava Jupea, ktorá sa pokúsila skrotiť tvora, aby ho mohla predviesť divákovi.

Obr.22 Nope - UFO - "Jean Jacket"

Obr.23 Nope - UFO - "Jean Jacket" - concept art

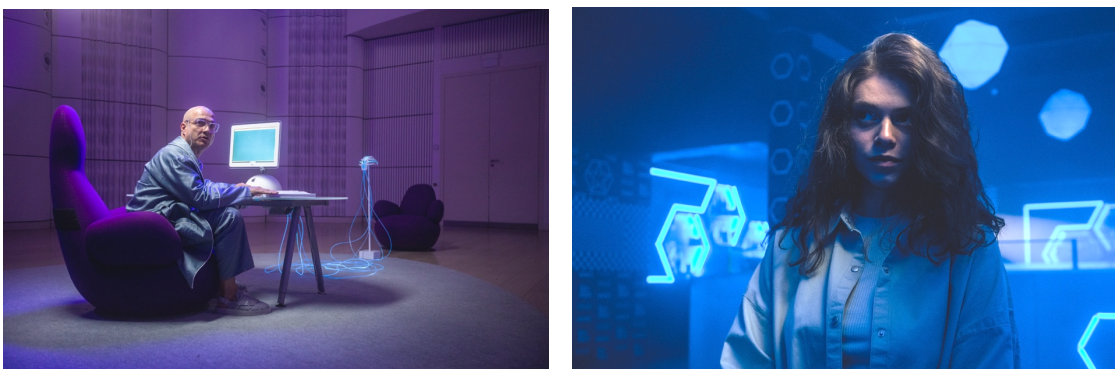
Obe skupiny sú posadnuté snahou premeniť niečo nebezpečné a desivé na epický, výnosný podnik. Peele prostredníctvom toho poukazuje na chybný spôsob, akým naša spoločnosť zachytáva skutočné hrôzy. Namiesto toho, aby sme sa snažili zachrániť iných ľudí, pôjdeme do sebazničujúcej miery, aby sme našli spôsob, ako profitovať z čohokoľvek, čo je aspoň trochu šokujúce. Konceptne Jean Jacket predstavuje akúkoľvek hroznú udalosť, ktorá by sa dala spracovať a predat' ako zábava alebo predstavenie. Režisér Jordan Peele nám pomocou Jean Jacket pripomína, aby sme prestali hľadiť na oblohu a namiesto toho sa zamerali na ľudí, ktorí trpia okolo nás.

6 SEBAREALIZÁCIA V PRAXI

Počas zbierania rešerší a písania diplomovej práce o Jordanovi Peelovi som narazil na veľa zaujímavých princípov vytvárania komplexného filmového diela s nadčasovým posolstvom. Pri analýze postupu práce s metaforami a alegóriami som sa voľne nechal inšpirovať a svoje vedomosti paralelne prenášal do praxe. Vo výsledku moje znalosti z vyššie spomenutého obsahu som preniesol do svojho absolventského filmu s názvom *Úkryt* (2023).

6.1 Diplomový film *Úkryt* (2023)

Príbeh filmu je sústredený do komorného priestoru úkrytu, v ktorom umelá inteligencia vytvára spisovateľovi inšpiratívne virtuálne simulácie. V umelo vytvorenom svete spisovateľ stretáva svoju múzu, ktorá však nie je dostatočne reálna. Rozhodne sa preto opustiť úkryt. Inteligencia má však za povinnosť udržať spisovateľa v bezpečí pred realitou a predovšetkým pred ním samotným.

Obr.24 *Úkryt* - postavy z filmu (spisovateľ vľavo, múza vpravo)

Motivácia zrealizovať film *Úkryt* (2023) spočívala v prerozprávaní spoločenskej reflexie. Vypovedá o dobe, v ktorej si dobrovoľne vyberáme virtuálny svet pred reálnym. Prikláňame sa k uzatváraniu pred okolím, ako aj pred sebou samými. Nedokonalosti a chyby reálneho prostredia, ktoré nedokážeme ovplyvniť, si kompenzujeme imaginárnym vytváraním tzv. dokonalých fiktívnych priestorov s neohraničeným množstvom verzií. Zobrazenie technologických trendov v abstraktnej forme, pri ktorých sa absurdné stáva reálnym, má divákovi navodiť pocit karikatúrneho stvárnenia súčasnosti. Za podstatné považujem zobrazenie ľudskej túžby v konflikte s morálnou nevyrovnanosťou. Nastolenie otázky miery negatívneho a pozitívneho vplyvu technológie na spoločnosť.

Mojou vnútornou motiváciou realizácie filmu je najmä osobná reflexia pocitov počas karanténnych dní v pandemickom období od roku 2020. Počas izolácie som sa zameral na svoje stereotypné správanie, ktoré ma viedlo k frustrácií z vytvorenia scenára magisterského filmu. Nechcel som však ostať len pri zobrazení dopadu pandémie. Preto som sa po ročnej príprave scenára rozhodol do deja vniesť spisovateľovu násilnú minulosť, ktorá ho donútila uzavrieť sa pred svetom do úkrytu. Svojím rozhodnutím som tak chcel rozvinúť myšlienku, že aj napriek možnej hrozbe okolitého sveta, si nebezpečie nakoniec aj tak vytvárame svojim správaním sami. Film sa nesie v znamení žánru mystery science-fiction, ktorý pracuje s témou závislosti na vytváraní si vlastného fiktívneho dokonalého sveta pred reálnym. Dej, ktorý prechádza od mystériá k romantickej zápletke až k dráme, nastavuje hybridizáciu žánrov a potrebný prístup k estetike práce s adekvátnou štylizáciou. Aj napriek niekoľko spomenutých žánrov, je vo svojej podstate príbeh čitateľný, formálne zodpovedajúci zvolenej téme a finálnej myšlienke.

Formálne uchopenie je inšpirované zo seriálovej adaptácie: *The Twilight Zone* (2019). Práve Jordan Peele a jeho doterajšia práca s metaforou ma inšpirovala k vytvoreniu žánrovo abstraktného diela s tendenciou spoločenskej traumy. Oproti jeho dielam, kde sa výhradne zameriava na postavy a ich odraz v spoločnosti, som sa ja, ako autor, zameral skôr na situáciu a jej bezvýhodiskové riešenie. Miešanie absurdnosti a serióznosti sú Peelové signifikantné znaky, ktoré v divákoch vytvárajú pocit neistoty a strachu. Vytvorenie rovnakého pocitu, ale s iným podtónom atmosféry, bolo pre mňa hlavným cieľom, ktorý zrejme bude jasne identifikovateľný v diplomovom filme *Úkryt* (2023).

ZÁVER

Režisér, scenárista a producent Jordan Peele prezentuje niekoľko možností originálneho postupu spracovania spoločenskej reflexie. Je príkladom toho, ako môže autor alebo autorka kreatívne uchopiť filmovú reč a spracovať témy kontroverzného charakteru prostredníctvom metafor, symbolov, alebo alegórie do mainstreamového obalu a ponúknuť ich bežným divákovi do multi-plex kinosál. Dôraz kladený najmä na estetiku vizuálnej stránky odráža sofistikovanosť práce na viditeľnom podaní motívu v scéne, ktorý manipuluje s diváckym očakávaním. K týmto obrazom sa tak vždy následne môžeme vrátiť a sledovať ich parafrázu v reálnom svete okolo nás. Proces práce tak vo výsledku prináša úspešné prijatie u kritikov ale aj bežných divákov, ktorí následne dohľadávajú referencie k filmu a snažia sa prísť na odhalenie mysterióznych momentov.

Počas písania teoretickej časti som sa mal možnosť oboznámiť sa s Jordanom Peeleom prostredníctvom web magazínov, video diskusií, podcastov, ale najmä filmov, ktoré vytvoril. Taktiež bolo pre mňa zaujímavé sledovať jeho rannú kariéru komika, ktorý sa postupne presadzoval od stand-upu do autorskej pozície filmára. Jeho skúsenosti s humorom je možné funkčne identifikovať v jeho absurdných scénach, vytvárajúce neopakovateľnú atmosféru a rukopis. Zaujímavým fragmentom Peeleovej práce je aj postoj produkčnej spoločnosti Monkeypaw Productions, ktorá nielen využíva nastavenú hybridizáciu žánrov so sociálnym podtextom, ale aj skutočnosť, že otvára dvere mladým inovatívnym tvorcom na spoločnú kolaboráciu. Pri analytickej časti filmov *Get Out* (2017) a *Nope* (2022) bolo zaujímavé porovnávať vzájomnú podobnosť v princípoch vytvárania filmovej formy, ale taktiež aj vnímať kontrastný odklon od reflexie myšlienky venujúcej sa určitej skupine, k väčšiemu spoločnému celku. Jordan Peele postupne časom, prostredníctvom väčšieho rozpočtu, vytvára v divákoch intenzívnejší a efektnejší kinematografický zážitok. Zároveň však pracuje čoraz viac s náročnejším príbehovým rozprávaním a od diváka vyžaduje prehľad o sociálnom dianí. Jeho spôsob práce vo filmovom priemysle tak z neho robí autora s hlbokým záujmom o diskusiu nad nevšednými témami, zaobalenými v originálnom poňatí.

Vďaka vypracovaniu tejto diplomovej práce som si uvedomil, ako je dôležité reflektovať okolie, v ktorom žijem a pridávať témam vlastný podiel, kontroverznejší nádych pre úspešnejšie rezonovanie v diváckom ponímaní. Vďaka rozšíreniu svojich teoretických vedomostí v oblasti tejto problematiky sa aj moje praktické skúsenosti v značnej miere rozvíjali, aplikovali pri práci na diplomovom filme a rozhodne ich viem využiť pri tvorbe svojich budúcich projektov.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATURY

1. Webová stránka: Jordan Peele quotes. BrainyQuote from https://www.brainyquote.com/quotes/jordan_peele
2. Webová stránka: Bauer, P. (2023, February 17). Jordan Peele. Encyclopedia Britannica. <https://www.britannica.com/biography/Jordan-Peele>
3. Webová stránka: YouTube. Key & Peele. YouTube, from <https://www.youtube.com/@KeyAndPeele>
4. Webová stránka: Kohn, E. (2022, October 24). Jordan Peele's monkeypaw at 10: From Horror to 'honk for jesus,' An oral history of hollywood disruption. IndieWire. From <https://www.indiewire.com/2022/10/jordan-peeel-monkeypaw-history-1234775244/#!>
5. Webová stránka: US. Box Office Mojo from https://www.boxofficemojo.com/title/tt6857112/?ref_=bo_se_r_1
6. Webová stránka: MonkeyPaw Productions. from <https://www.monkeypawproductions.com/about>
7. Webová stránka: Wilkinson, A. (2017, February 24). Get out is a horror film about benevolent racism. it's spine-chilling. Vox. from <https://www.vox.com/culture/2017/2/24/14698632/get-out-review-jordan-peeel>
8. Webová stránka: IMDb.com. (2017, February 24). Get out. IMDb. from <https://www.imdb.com/title/tt5052448/>
9. Webová stránka: Scott, A. O. (2022, July 20). 'nope' review: Hell yes. The New York Times. from <https://www.nytimes.com/2022/07/20/movies/nope-review.html>
10. Webová stránka: Guardian News and Media. (2022, August 10). Nope review – Jordan Peele's followup to get out and US is a bit meh. The Guardian. from <https://www.theguardian.com/film/2022/jul/20/nope-review-jordan-peeel-daniel-kaluuya>
11. Webová stránka: Morris, W. (2017, December 20). Jordan Peele's X-ray vision. The New York Times. from <https://www.nytimes.com/2017/12/20/magazine/jordan-peeel-s-x-ray-vision.html>

12. Webová stránka: Staff, P. S. (2022, July 22). Q&A: Jordan Peele on the dreams and nightmares of 'nope'. The Philadelphia Sunday Sun. from <https://www.philasun.com/entertainment/qa-jordan-peelee-on-the-dreams-and-nightmares-of-nope/>
13. Webová stránka: OConnor, J. (2023, April 23). 'he ripped her apart': The grisly story of Travis the chimp, the animal actor that ate a woman's face. All That's Interesting. from <https://allthatsinteresting.com/travis-the-chimp>

ZOZNAM OBRÁZKOV

Obr.1 Jordan Peele v Rolling Stone magazíne	11	
Obr.2 Key&Peele - Obama Meet&Greet.....	13	
Obr.3 logo MonkeyPaw Productions.....	17	
Obr.4 Get Out - plagát	21	
Obr.5 Nope - plagát	24	
Obr.6 Get Out - hypnóza	Obr.7 Get Out - Zapadnuté miesto.....	28
Obr.8a,b Get Out - Chris Washington	29	
Obr.9a,b Get Out - Rose Armitageová	30	
Obr.10a,b Get Out - Dean Armitage.....	31	
Obr.11a,b Get Out - Missy Armitageová.....	32	
Obr.12a,b Get Out - Jeremy Armitage.....	33	
Obr.13a,b Get Out - Rod Williams	34	
Obr.14a,b Get Out - Georgina	34	
Obr.15a,b Nope - OJ a Emerald pri kontexte slova "Nope"	36	
Obr.16a,b Nope - Emerald a OJ počas natáčania reklamy	37	
Obr.17a,b Nope - Finálny stret pohľadov	38	
Obr.18a,b Nope - Jupe a Gordy	39	
Obr.19 Nope - Charla Nash u Oprah	Obr.20 Nope - Mary Jo Elliot.....	40
Obr.21a,b Nope - Antlers Holst nakrúca "nemožný záber"	42	
Obr.22 Nope - UFO - "Jean Jacket"	Obr.23 Nope - UFO - "Jean Jacket" - concept art	43
Obr.24 Úkryt - postavy z filmu (spisovateľ vľavo, múza vpravo)	44	

